

กรณีศึกษา : การพัฒนาทักษะทางวิชาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐาน
ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
โดยใช้กระบวนการสอนเสริม

นางสาวณัฏฐิรัตน์ มงคลชื่น
ครูผู้ช่วย

โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ต๋าน (ราษฎร์บำรุง)
ตำบลแม่ต๋าน อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิจัย กรณีศึกษา : การพัฒนาทักษะทางวิชาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐาน
ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสอนเสริม
ได้รับความกรุณายิ่งจาก ผู้อำนวยการ เสนาะ คำ ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแม่ต๋าน (ราษฎร์
บำรุง) ในการอนุญาตให้ดำเนินการ การจัดทำ Best Practice ในครั้งนี้ เพื่อพัฒนาการศึกษาและพัฒนา
บุคลากรต่อไป

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการเศรษฐพงษ์ ศรีสุวรรณ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่ต๋าน ที่ให้
ความรู้แนะแนวทางในการศึกษาและจัดทำ Best Practice นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้
ช่วยเหลือให้คำปรึกษาในการทำ Best Practice ในครั้งนี้จนสำเร็จ

ขอขอบพระคุณคณะครูทุกท่าน ใน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ต๋าน (ราษฎร์บำรุง) ที่ได้ช่วยเหลือ
แนะแนวทาง แนวคิดให้คำปรึกษา แนะนำประสบการณ์ต่างๆ ช่วยในการแก้ไข ตลอดจนการตอบ
แบบสอบถาม ทำให้ Best Practice สำเร็จด้วยดี การศึกษา Best Practice ได้รับกำลังใจและการสนับสนุน
จากบุคคลต่างๆ รวมทั้งเพื่อนร่วมงานทุกคน ทำให้มีกำลังใจในการทำงานจนสำเร็จลุล่วงได้ ประโยชน์
อันใดที่ได้รับจากการดำเนินการครั้งนี้ ขอมอบให้แก่ผู้ที่ต้องการศึกษาค้นคว้าหรือนำแนวทางการศึกษา
Best Practice ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

ญาณิรัตน์ มงคลชื่น

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : กรณีศึกษา : การพัฒนาทักษะทางวิชาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐาน ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสอนเสริม

ผู้ศึกษา : นางสาวณัฏฐิรัตน์ มงคลชื่น ครูผู้ช่วยโรงเรียนชุมชนบ้านแม่दान(ราษฎร์บำรุง) หมู่ที่ 1 ตำบลแม่दान อำเภอสองยาง จังหวัดตาก 63150 โทร.086-7374080 E-mail yaneerat88@hotmail.com สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะทางวิชาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐานของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสอนเสริมประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ เด็กชายณรงค์ฤทธิ์ วงศ์ปริพัทธ์ เกิดเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2546 อายุ 11 ปี 2 เดือน มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีปัญหาทางด้านการอ่านและการเขียน ผู้วิจัยได้ใช้ระยะเวลาในการวิจัย พัฒนาทักษะทางวิชาการด้านการอ่านและการเขียน โดยใช้กระบวนการสอนเสริม จากแผนการสอนเฉพาะ บุคคล Individualized Implementation Program : IIP จำนวน 80 แผน ทำการสอนตลอดปีการศึกษา 2556 ใช้แบบประเมินผลพัฒนาการเรียนรู้อยู่ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกระบวนการสอนเสริมหาค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ

ผลจากการศึกษาเด็กชายณรงค์ฤทธิ์ วงศ์ปริพัทธ์ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐาน โดยใช้กระบวนการสอนเสริม มีพัฒนาการทางทักษะวิชาการด้านการอ่านและการเขียนสูงขึ้นกว่าเรียนในชั่วโมงเรียนปกติตามที่คาดหวังไว้

Title: Case Study: Developing academic skills of reading and writing basic words of students with learning disabilities. Grade level 2 by using the tutorials.

The study: Ms. wise teacher who Mongkolthalang Schools Mae Tan (maintenance people), among which one.

Sappong Tha Song Yang district, Tak 63150 Tel. 086-7374080 E-mail yaneerat88@hotmail.com.

Under the Office of Elementary Tak 2.

This study The aim is to develop the academic skills of reading and writing basic words of students with learning disabilities. Grade level 2 by using the tutorials.

The population in this study is. Boy NARONGRIT Pat Wong Dupree was born on September 9, 2546, aged 11 years, 2 months, are learning lessons. Studying grade 2 has problems reading and writing. Researchers have used the term in research. Develop academic skills in reading and writing. The tutoring process From individual lesson plans Individualized Implementation Program: IIP: 80 pages teaching throughout the school year 2556 using a developmental assessment for learning. Analysis of data from the tutorials, average, and percentage. Results of the boys NARONGRIT. Pat Wong Preeyanart Students with learning disabilities in reading and writing basic words. The tutoring process The development of the academic skills of reading and writing, higher than students in regular class hours, as expected.

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

กิตติกรรมประกาศ

สารบัญ

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้.....	7
ประเภทของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้.....	9
ปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ของเด็กแอลดี.....	13
หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้.....	14
ปรัชญาและทฤษฎีพื้นฐานของการเรียนร่วมเด็กพิเศษ	18
วิธีการสอนแบบกรณีศึกษา.....	19
กระบวนการในการศึกษารายกรณี.....	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	55

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร.....	56
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	56
การดำเนินการ.....	58
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	58

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะ 60

ตารางที่ 2 แสดงผลพัฒนาการการเรียนรู้ 61

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การอภิปรายผล.....63

ข้อสังเกตจากการศึกษาค้นคว้า.....64

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....64

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของสภาพปัญหา

ความเป็นมา (Best Practice : BP)

เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางการสื่อสารและเทคโนโลยี ทำให้โลกปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปรวดเร็วมาก ซึ่งมีทั้งผลดีและผลเสีย ผลดีก็คือช่วยให้เกิดความสะดวกสบายมีการแพร่กระจายความรู้ได้กว้างขวางรวดเร็วขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดผลเสีย คือ ความเครียดจากการเผชิญความเปลี่ยนแปลงความไม่แน่นอนต่าง ๆ ปัญหาจากการตกเป็นเหยื่อของการชักจูง จนก่อให้เกิดปัญหารุนแรงต่างๆ ตลอดจนจึงการนำไปสู่ภาวะทางจิตที่ไม่ปกติ ยิ่งกว่านั้นกระแสโลกาภิวัตน์ยังก่อให้เกิดการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการเตรียมผู้เรียนให้เผชิญกับอนาคตด้วยความเข้มแข็ง ฉะนั้น ลำพังการเรียนการสอนทางวิชาการย่อมไม่เพียงพอ และไม่อาจเป็นหลักประกันได้ว่าผู้เรียนจะมีทักษะในการคุ้มครองดูแลตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของการชักจูงไปในทางอันตราย สามารถสู้กับการแข่งขันหรือดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขและปลอดภัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 เรื่องสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ระบุว่า การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และ(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556

เจตนารมณ์ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป จึงจำเป็นต้องจัดให้คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการบริการและความช่วยเหลือทางการศึกษาเป็นพิเศษตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ ดังนั้น เพื่อให้การบริการและการให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการในด้านการศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึงทุกระบบและทุกระดับการศึกษา(เศรษฐพงษ์ ศรีสุวรรณ ,ผลงานผู้บริหาร, <http://www.banmaetao.com/Special.html>)

1) ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบ ความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

2) เลือกบริการทางการศึกษาสถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น

3) ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษ ของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล

ผลจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้ ปี พ.ศ. 2542 เป็นปีการศึกษาเพื่อคนพิการ โดยมีนโยบายว่า “คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน” กระทรวงศึกษาธิการยังให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างต่อเนื่อง โดยมีนโยบายและเจตนารมณ์ที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาและบริหารการศึกษาให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ ได้กำหนดนโยบายว่า “คนพิการทุกคนต้องได้เรียน โดยได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อพัฒนาตนเอง และสังคม” รวมทั้งเปิดโอกาสให้คนพิการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการด้วย ถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญ โดยจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับขั้นพื้นฐานชั้นอนุบาลถึงมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน และยังมีศูนย์การศึกษาพิเศษให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ารับการ ศึกษา และเตรียมความพร้อมระยะแรกก่อนเข้าเรียนในสถานศึกษา (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์, 2546 : 43)

ในการดำเนินการด้านกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ซึ่งเป็นความผิดปกติทางสมองในกระบวนการเรียนรู้ ที่อาจส่งผลต่อการเรียนรู้ด้านการอ่าน การเขียน การสะกดคำ หรือการคิดคำนวณ ด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านรวมกันด้วยเหตุนี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักเรียนทั่วไป อาจไม่มีประสิทธิภาพพอหากนำมาใช้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ สำหรับการเขียนนี้นับเป็นทักษะขั้นสูงในกระบวนการทางภาษา เพราะเป็นทักษะที่เกิดจากการประมวลการรับรู้ทางทักษะการฟัง การอ่าน และการพูด แล้วแสดงออกมาด้วยการเขียน ดังนั้นสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการเขียนนั้น อาจพบที่มีความบกพร่องด้านการอ่านหรือด้านอื่นๆ ร่วมด้วย โดยความบกพร่องด้านการอ่านและการเขียนอาจมีลักษณะแตกต่างกันไป

ความบกพร่องทางการเรียนรู้ ส่วนใหญ่สาเหตุของความบกพร่องอาจมาจาก กรรมพันธุ์ (Heredity) เป็นความบกพร่องทางการเรียนรู้สามารถถ่ายทอดได้โดยทางยีน (gene) การบาดเจ็บระหว่างคลอด (Birth trauma) ระหว่างคลอดเด็กอาจสูญเสียเลือด เด็กอาจขาดออกซิเจน ซึ่งทั้งสองอย่างเป็นผลร้ายต่อสมอง เมื่อสมองที่เกี่ยวข้องกับภาษาได้รับบาดเจ็บ จึงเป็นสาเหตุให้เด็กมีปัญหาในการอ่าน การ

เขียน สารเคมี (Chemicals) สารเคมีที่เป็นอันตราย อุบัติเหตุ (Accidents) อุบัติเหตุอาจเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ เด็กที่ตกจากที่สูงอาจทำให้สมองได้รับบาดเจ็บการแปลข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์(Incomplete Programming) การเรียนเกิดจากการมอง การฟัง นักเรียนต้องฟังครูสอน ทำตามที่ครูบอก สมองของนักเรียนจะต้องแปลสิ่งที่ได้ยินและสิ่งที่ได้เห็น จึงจะสามารถเข้าใจสิ่งที่ครูสอนได้ หากเด็กขาดโอกาสที่จะฝึกทักษะการฟัง การมองเห็นในวัยทารกจนถึงอายุเข้าโรงเรียน อาจทำให้เด็กแปลผลข้อมูลที่เห็นและที่ได้อินไม่ได้ ทำให้เรียนได้ช้ากว่าเพื่อนในการจัดการเรียนการสอนพบว่ามึนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ทางด้านการอ่านและการเขียน มีความยากลำบากในการเรียนรู้ทักษะทางวิชาการดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น

ในฐานะครูผู้สอน ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวข้างต้นจึงเห็นความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ให้สามารถเรียนรู้ได้เช่นเดียวกันหรือใกล้เคียงกับนักเรียนทั่วไป โดยจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบสอนเสริม

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อพัฒนาทักษะทางวิชาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐานของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสอนเสริม

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงการพัฒนาทักษะทางวิชาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐานของ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยกระบวนการสอนเสริม เป็นแนวทางให้ครูผู้สอน และผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ นำกระบวนการสอนเสริมไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เด็กชายณรงค์ฤทธิ์ วงศ์ปรีทรัพย์ เป็นนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่ด่าน (ราษฎร์บำรุง) ตำบลแม่ด่าน อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. จำนวน 1 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กระบวนการโดยการสอนเสริม

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การพัฒนาทักษะทางวิชาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐาน ระดับประถมศึกษาปีที่ 2

3.ระยะเวลาในการศึกษา

ในปีการศึกษา 2556

นิยามศัพท์เฉพาะ

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หมายถึง เด็กชายณรงค์ฤทธิ์ วงศ์ปรีทรัพย์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ด่าน(ราษฎร์บำรุง) ตำบลแม่ด่าน อำเภอสองยาง จังหวัดตาก จำนวน 1 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การสอนเสริม หมายถึง การจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมเด็กชายณรงค์ฤทธิ์ วงศ์ปรีทรัพย์ หลังจากชั่วโมงเรียนตามปกติ สัปดาห์ละ 5 ชั่วโมงเรียน โดยใช้เวลาชั่วโมงเรียนละ 50 นาที เพื่อจัดการเรียนการสอนเด็กชายณรงค์ฤทธิ์ วงศ์ปรีทรัพย์เด็กที่มีพัฒนาด้านการอ่านและการเขียนเรียนยังไม่เต็มความสามารถในการเรียนตามปกติ โดยการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆที่จะมีผลต่อการเรียน จัดการเรียนรู้อันไม่ถูกวิธี ตลอดจนเสริมทักษะในการเรียนรู้ใหม่ๆ การสอนเสริมจะเน้นเด็กเป็นหลัก เนื่องจากเด็กชายณรงค์ฤทธิ์ วงศ์ปรีทรัพย์ มีเอกลักษณ์ของตน การจัดการเรียนการสอนมุ่งที่ เด็กเรียนช้า เด็กปัญญาอ่อน (ไอคิว ระหว่าง 64) มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียนระดับชั้นประถมศึกษา 2

คำพื้นฐาน หมายถึง คำพื้นฐาน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่กำหนดไว้ในแผนการสอนเฉพาะบุคคล Individualized Implementation Program : IIP จำนวน 800 คำ

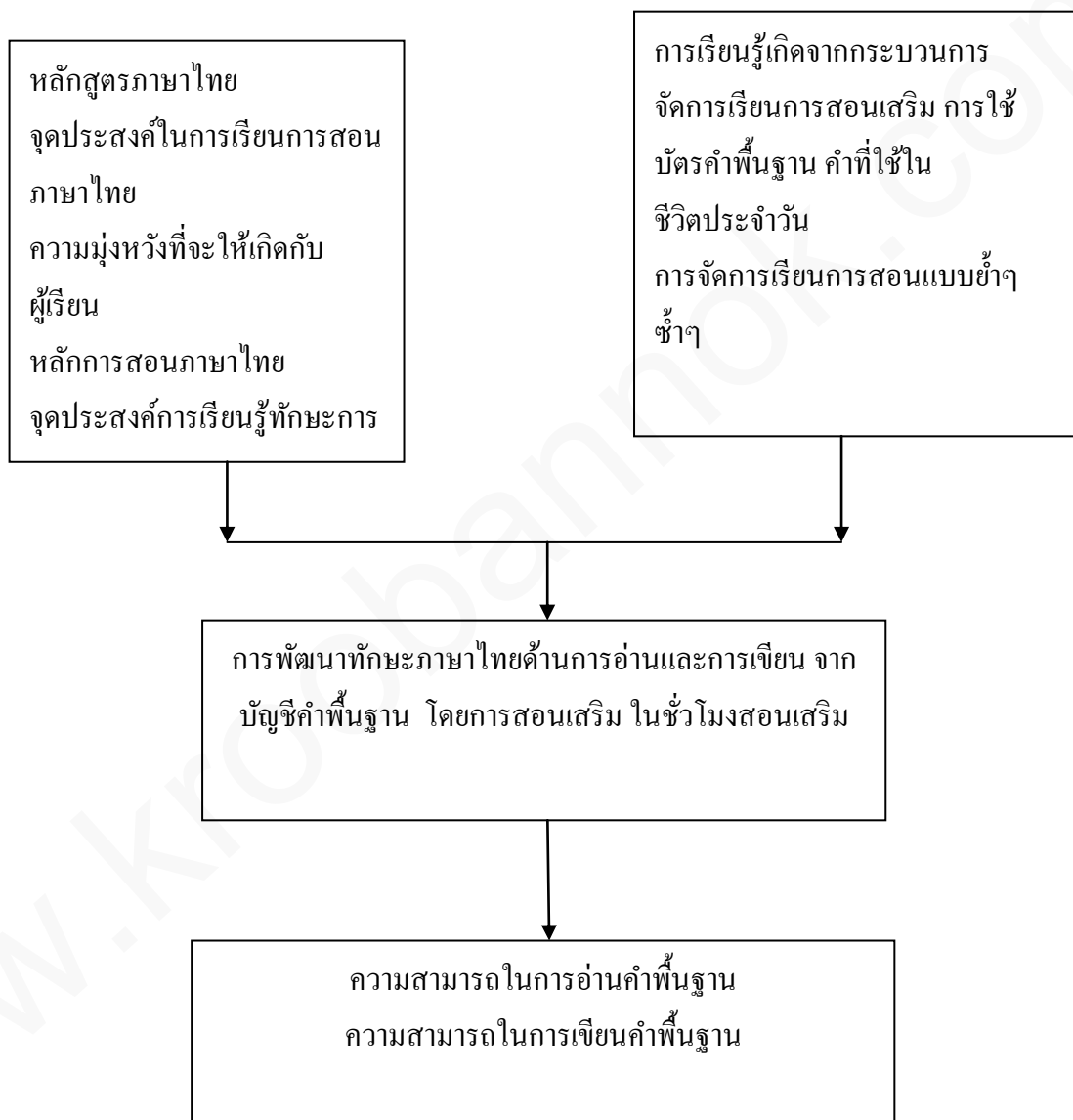
การอ่าน หมายถึง การจัดกิจกรรมในการสอนเสริมที่สร้างทักษะด้านการอ่านให้แก่ เด็กชายณรงค์ฤทธิ์ วงศ์ปรีทรัพย์ โดยการจัดกระบวนการทางความคิดในการรับสาร เป็นพฤติกรรมทางการใช้ภาษาที่มีลักษณะเฉพาะตัว เป็นการแปลความหมายของตัวอักษร สัญลักษณ์ ภาพที่ได้ดูออกมาเป็นถ้อยคำและความคิด ทำความเข้าใจสิ่งที่อ่านแล้วนำไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาตนเอง ทั้งด้านสติปัญญา สังคม และอารมณ์

การเขียน หมายถึง การจัดกิจกรรมในการสอนเสริมที่สร้างทักษะด้านการเขียนให้แก่ เด็กชายณรงค์ฤทธิ์ วงศ์ปรีทรัพย์ จากการถ่ายทอดความรู้ โดยใช้ตัวอักษร เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอด ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

การพัฒนาทักษะทางวิชาการ หมายถึง ความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของเด็กชายณรงค์ฤทธิ์ วงศ์ปรีทรัพย์ ในโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการสอน การจัดกิจกรรมในการสอนเสริมที่สร้างทักษะด้านการอ่านให้แก่ เด็กชายณรงค์ฤทธิ์ วงศ์ปรีทรัพย์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ กิจกรรมที่นำไปสู่การพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติ ใน กิจกรรมทุกอย่างในสถานศึกษาที่ก่อให้เกิดความรู้ ความสามารถ และทัศนคติตามความมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดไว้

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

จากปัญหานักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ไม่สามารถอ่านออก เขียนได้ ตามหลักสูตรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จึงต้องการที่จะพัฒนาทักษะภาษาไทยด้านการอ่านและการเขียน เรื่อง การพัฒนาทักษะทางวิชาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐานของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสอนเสริม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

1.1.1 ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

1.1.2 ประเภทของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

1.1.3 สาเหตุของความบกพร่องทางการเรียนรู้

1.1.4 ระดับความบกพร่องทางการเรียนรู้

1.1.5 ลักษณะและพฤติกรรมของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

1.1.6 หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

1.1.7 การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี

2.1.1 ความหมายของการศึกษารายกรณี

2.1.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษารายกรณี

2.1.3 ประโยชน์ของการศึกษารายกรณี

2.1.4 กระบวนการในการศึกษารายกรณี

2.1.5 วิธีการที่ใช้ในการศึกษารายกรณี

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

1.1 ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

ความหมายของ LD ความบกพร่องทางการเรียนรู้ แอลดี ย่อมาจากคำว่า Learning Disabilities ภาษาไทยที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันที่ตรงกับภาษาอังกฤษคำนี้คือคำว่า “ความบกพร่องทางการเรียนรู้”

กระทรวงศึกษาธิการใช้คำว่า “เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้” ซึ่งในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Children with Learning Disabilities

ต่อมาวงการแพทย์ใช้คำว่า “เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้” ภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า Children with Learning Disabilities

การเรียนรู้ตรงกับภาษาอังกฤษ Learning เป็นการสร้างความคุ้นเคย การทำความเข้าใจกับสิ่งใหม่ๆ เด็กแอลดีเรียนรู้ได้ ไม่มีปัญหาในการเรียนรู้ แต่เขามีปัญหาในการเรียนหนังสือ เด็กกลุ่มนี้เรียนไม่เก่ง สอบตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาภาษาไทย (ผดุง อารยะวิญญู,2542)

การคัดแยกเด็กในระดับประถมศึกษา ด้านการบกพร่องทางการเรียนรู้ ศรียา นิยมธรรม กล่าวว่า วิธีการหนึ่งที่ใช้กับผลจากการทดสอบวัดเชาวน์ปัญญา ก็คือ วิธีดูความแตกต่าง วิธีนี้เกี่ยวข้องกับการพิจารณาผลการวัดระดับสติปัญญา และการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาต่างๆ เช่นการอ่าน การสะกดคำ การเขียน ถ้าผลการทดสอบในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือเรื่องที่มีคะแนนต่ำกว่าคะแนนเชาวน์ปัญญา (IQ) แตกต่างในเรื่องนี้ก็จะเป็นตัวบ่งชี้ว่าเด็กคนนั้นมีปัญหาทางการเรียนรู้ (ศรียา นิยมธรรม. 2549)

เวสต์แมน (Westman,1990) ได้ให้ความหมายของ Learning Disabilities ว่า หมายถึงบุคคลที่เป็นกลุ่มเอกพันธุ์ (กลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน) กลุ่มหนึ่งซึ่งแสดงออกให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า มีความยุ่งยากลำบากอย่างยิ่งในการรับรู้ทางภาษา และการใช้ภาษาผ่านการรับรู้ทางการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การให้เหตุผล หรือคณิตศาสตร์ ความบกพร่องดังกล่าว อาจมีสาเหตุมาจากความผิดปกติของระบบประสาทส่วนกลาง ความบกพร่องนี้อาจเกิดควบคู่กับความบกพร่องทางการรับรู้ระดับสติปัญญา ความบกพร่องทางอารมณ์ แต่ความบกพร่องดังกล่าวมิใช่สาเหตุของความบกพร่องทางการเรียนรู้

เฮนเลย์ แรมเซย์ และอัล โกซซินี (Henley,Ramsey and Algozzine,1993) ให้นิยามของเด็กแอลดีว่าเป็นเด็กที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เด็กมีช่องว่าง ระหว่างระดับสติปัญญากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กล่าวคือ เด็กมีระดับสติปัญญาสูงแต่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อันเนื่องมาจากด้อยความสามารถในด้านต่อไปนี้

1. การแสดงออกด้วยการพูด
2. ความเข้าใจจากการฟัง
3. การแสดงออกทางภาษา
4. ทักษะการอ่านเบื้องต้น
5. การอ่านเพื่อความเข้าใจ

6. การคิดคำนวณหรือโจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์

เด็กอาจมีปัญหาด้านเดียวหรือหลายด้านก็ได้ เด็กกลุ่มนี้เรียกว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียน แต่เพื่อให้ไม่สับสนกับเด็กกลุ่มอื่นที่มีปัญหาทางการเรียนเหมือนกันจึงเรียกเด็กที่มีความบกพร่องนี้ว่า “เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนเฉพาะด้าน (Specific Learning Disabilities ใช้ตัวย่อว่า SLD)” คำว่า เฉพาะด้าน หมายถึง 6 ด้านข้างต้น

สก๊อต (Scott,2011) ความบกพร่องทางการเรียน มีความหมายใน 2 ลักษณะดังต่อไปนี้ 1) เป็นความบกพร่องของสมองในการวิเคราะห์ข้อมูล เด็กแอลดีมีปัญหาในการรับและแปลผลข้อมูลที่ไหลเข้ามาในสมองไม่ได้รับการแปลผลออกมาให้ชัดเจน ข้อมูลติดอยู่ในสมองทำให้เด็กแปลข้อมูลที่ให้เห็นได้ยินไม่ได้ 2) ความบกพร่องดังกล่าวทำให้เกิดช่องว่างขึ้น นั่นคือ เด็กมีระดับสติปัญญาปกติจนถึงสูงแต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เด็กเหล่านี้จึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริง

โมริน (Morin,2011) ได้ให้นิยามของแอลดีโดยยึดหลักของการตอบสนองต่อการสอน (Response to Instruction: RTI) ว่า เด็กในระยะที่ 3 (Tier III) ของระบบ RTI ได้รับการตัดสินว่าเป็นเด็กแอลดี RTI เป็นวิธีคัดเลือก (หรือคัดแยก) เด็กแอลดีวิธีหนึ่ง ซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายการศึกษาพิเศษของสหรัฐอเมริกาเป็นการสอน 3 ระยะ เป็นการทดสอบผู้เรียนทั้งโรงเรียนในการสอนทักษะทางภาษา ระยะที่ 2 เป็นการช่วยเหลือเด็กที่อ่านไม่ออก อ่านไม่คล่องเป็นกลุ่ม หลังจากนั้นเป็นการทดสอบเด็กที่ไม่ผ่านการทดสอบ จะเลื่อนขึ้นไปในระยะที่ 3 ระยะนี้เด็กจะได้รับการตัดสินว่าเป็นเด็กการศึกษาพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นเด็กแอลดี จึงมีการช่วยเหลืออย่างเข้มข้น และเป็นการช่วยเหลือเป็นรายบุคคล (อ้างอิงจาก : เอกสารประกอบการอบรมวิทยากรแกนนำหลักสูตร”การพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้, 3)

จากที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า เด็กแอลดีเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทหนึ่งที่ต้องการความช่วยเหลือและความเข้าใจจากบุคคลที่เกี่ยวข้องความบกพร่องที่เกิดขึ้นไม่ปรากฏให้เห็นจากภายนอก เป็นความบกพร่องที่เกิดขึ้นในสมองเป็นความด้อยความสามารถในการแปลผลจากสิ่งที่ได้ยินจากสิ่งที่ได้ฟัง ทำให้เด็กรับรู้สิ่งที่มากระทบได้ช้า อันเป็นผลต่อการอ่าน การเขียน และคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นทักษะที่วัดด้วยสัญลักษณ์ เด็กเหล่านี้มีอัตราการครบ 32 ประการแต่เรียนช้า ในวิชาภาษาทุกภาษาทั้งการอ่าน การเขียน รวมถึงคณิตศาสตร์ด้วย เด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่น เช่นเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อาจมีปัญหาพร้อมแต่ไม่ได้จัดว่าเป็นเด็กแอลดี แต่ความสามารถในการเรียนอาจเป็นอาการร่วมกับความบกพร่องดังกล่าว เด็กแอลดีจึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำในวิชาทักษะ เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางในวิชาสังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางในวิชาสังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น ในวิชาศิลปะ และพลศึกษา หากครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความถนัดของเด็กแอลดี เด็กกลุ่มนี้จะสามารถเรียนได้

เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities) หรือ LD หมายถึงเด็กที่มีความผิดปกติที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางจิตวิทยาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งเรื่องขึ้นไป ความผิดปกติดังกล่าวจะเกี่ยวเนื่องกับความเข้าใจหรือการใช้ภาษาการพูดหรือการเขียนซึ่งอาจส่งผลถึงความสามารถที่บกพร่องไปเกี่ยวกับการฟังการคิดการพูดการอ่านการเขียนสะกดคำตลอดจนการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์แต่ไม่รวมถึงเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้อื่นเนื่องจากความพิการด้านสายตาการได้ยินหรือร่างกายพิการตลอดจนการมีภาวะปัญญาอ่อนมีปัญหาด้านอารมณ์หรือด้อยโอกาส (สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, 2541 : 11)

1.2 ประเภทของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

ด้านการเขียน

- ลากเส้นวนๆ ไม่รู้ว่าจะมีหัวเข้าในหรือออกนอก ขีดวนๆ ซ้ำๆ
- เรียงลำดับอักษรผิด เช่น สถิติ เป็น สติติ
- เขียนพยัญชนะหรือตัวเลขสลับกัน เช่น ม-น, ภ-ถ, ค-ก, พ-ผ, b-d, p-q, 6-9
- เขียนพยัญชนะ ก-ฮ ไม่ได้ แต่บอกให้เขียนเป็นตัวๆ ได้
- เขียนพยัญชนะ หรือ ตัวเลขกลับด้าน คล้ายมองจากกระจกเงา
- เขียนคำตามตัวสะกด เช่น เกษตร เป็น กะเสด
- จับดินสอหรือปากกาแน่นมาก
- สะกดคำผิด โดยเฉพาะคำพ้องเสียง ตัวสะกดแม่เดียวกัน ตัวการันต์
- เขียนหนังสือซ้ำเพราะกลัวสะกดผิด
- เขียนไม่ตรงบรรทัด ขนาดตัวอักษรไม่เท่ากัน ไม่เว้นขอบ ไม่เว้นช่องไฟ
- ลบบ่อยๆ เขียนทับคำเดิมหลายครั้ง

ด้านการอ่าน

- อ่านซ้ำ อ่านคำต่อคำ ต้องสะกดคำจึงจะอ่านได้
- อ่านออกเสียงไม่ชัดเจน
- เดาเวลาอ่าน
- อ่านข้าม อ่านเพิ่มคำ อ่านผิดประโยคหรือผิดตำแหน่ง
- อ่านโดยไม่เน้นคำ หรือเน้นข้อความบางตอน
- ผันเสียงวรรณยุกต์ไม่ได้
- ไม่รู้ความหมายของเรื่องที่อ่าน
- เล่าเรื่องที่อ่านไม่ได้ จับใจความสำคัญไม่ได้

ด้านการคำนวณ

- ไม่เข้าใจค่าของตัวเลขเช่นหลักหน่วยสิบร้อยพันหมื่นเป็นเท่าใด
- นับเลขไปข้างหน้าหรือถอยหลังไม่ได้
- คำนวณบวกลบคูณหารโดยการนับนิ้ว
- จำสูตรคูณไม่ได้
- เขียนเลขกลับกันเช่น 13 เป็น 31
- ทดไม่เป็นหรือยืมไม่เป็น
- ตีโจทย์เลขไม่ออก
- คำนวณเลขจากซ้ายไปขวาแทนที่จะทำจากขวาไปซ้าย
- ไม่เข้าใจเรื่องเวลา

(อ้างอิงจาก : <http://www.autisticthailand.com/sthaiparentscouncil/LD/LDcontent/LD4.htm>)

1.3 สาเหตุของความบกพร่องทางการเรียนรู้

ความบกพร่องทางการเรียนส่วนใหญ่ไม่ทราบสาเหตุแน่ชัด นักวิชาการพยายามศึกษาค้นคว้าเพื่อสาเหตุของความบกพร่อง สาเหตุอาจมาจากสิ่งต่อไปนี้

1. กรรมพันธุ์ (Heredity)

ความบกพร่องทางการเรียนรู้ สามารถถ่ายทอดได้โดยทางยีน (gene) หากพบว่าเด็กคนใดมีความยุ่งยากลำบากในการอ่าน อาจพบว่าบิดา หรือมารดาหรือคนในครอบครัวของเขามีปัญหาในการอ่านเช่นเดียวกัน แต่ความรุนแรงอาจแตกต่างกัน

2. การบาดเจ็บระหว่างคลอด (Birth trauma)

ระหว่างการคลอดเด็กอาจสูญเสียเลือด เด็กอาจขาดออกซิเจน ซึ่งทั้งสองอย่างเป็นผลร้ายต่อสมอง เมื่อสมองส่วนที่เกี่ยวกับภาษาได้รับบาดเจ็บ จึงเป็นสาเหตุให้เด็กมีปัญหาในการอ่านการเขียน เมื่อเขาเติบโตขึ้นและเข้าโรงเรียน ทารกบางรายอาจได้รับบาดเจ็บทางสมองขณะอยู่ในครรภ์มารดา

3. สารเคมี (Chemicals)

สารเคมีที่เป็นอันตราย ได้แก่ สารตะกั่วปรอท ฯลฯ สารเหล่านี้อาจจะกระจายลงไปสู่แหล่งน้ำ ไปอยู่ในตัวปลาหรือสัตว์น้ำอื่นๆ เมื่อเราบริโภคสัตว์น้ำ สารเคมีอาจเข้าสู่ร่างกายผ่านมาจากมารดา ซึ่งเป็นอันตรายต่อสมองของเด็ก บางทีสารเคมีอาจมาจากสีทาบ้าน ของเล่นเด็ก

4. อุบัติเหตุ (Accidents)

อุบัติเหตุอาจเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ เด็กที่ตกจากที่สูงอาจทำให้สมองได้รับบาดเจ็บอาจเป็นเด็กแอลดีชนิดถาวร ผู้ใหญ่ที่ได้รับอุบัติเหตุที่ศีรษะทำให้สมองส่วนที่รับผิดชอบเกี่ยวกับภาษาได้รับบาดเจ็บอาจเป็นบุคคลแอลดีอย่างถาวรก็ได้

5. การแปลผลข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ (Incomplete Programming)

การเรียนรู้เกิดจากการมอง การฟัง นักเรียนต้องฟังครูสอน ทำตามที่ครูบอก สมมติของนักเรียนจะต้องแปลสิ่งที่ได้ยินและสิ่งที่ได้เห็น จึงจะสามารถเข้าใจสิ่งที่ครูสอนได้ หากเด็กขาดโอกาสที่จะฝึกทักษะการฟัง การมองเห็นในวัยทารกจนถึงอายุเข้าโรงเรียน อาจทำให้เด็กแปลผลข้อมูลที่เห็นและที่ได้อินไม่ได้ ทำให้เรียนได้ช้ากว่าเพื่อนในการจัดการเรียนการสอนพบว่า มีนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ทางด้านการอ่านและการเขียน มีความยากลำบากในการเรียนรู้ทักษะทางวิชาการดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น(โครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : 2556)

1.4 ระดับบกพร่องทางการเรียนรู้

ค่า IQ score	ลำดับความสามารถทางเชาว์ปัญญา
130	ดีเลิศ(Very Superior)
120-129	ดี (Superior)
110-119	ค่อนข้างดี (High Average)
90-109	ปกติ/อยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย(Average)
80-89	ค่อนข้างด้อย (Low Average)
70-79	คาบเส้น(Borderline)
ต่ำกว่า 70	ปัญญาอ่อน (Mentally Deficient)

1.5 ลักษณะและพฤติกรรมของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

ผดุงอารยะวิญญูนักการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษได้อธิบายลักษณะเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้แต่ละด้านดังนี้

1) ปัญหาในการเรียนด้านคณิตศาสตร์อาจมีปัญหากับสิ่งต่อไปนี้

- ขนาดเด็กไม่สามารถแยกความแตกต่างของขนาดและรูปร่างได้
- การนับเด็กอาจนับเลขไม่ได้
- การใช้เครื่องหมายเช่นการบวกการลบการคูณและหาร
- การคำนวณคำนวณผิดแม้จะใช้เครื่องหมายถูกต้องก็ตาม
- ด้านอื่นๆเหมือนเด็กที่มีปัญหาในการเรียนคณิตศาสตร์โดยทั่วไป

2) ปัญหาทางภาษาเด็กกลุ่มนี้ส่วนมากมีปัญหาด้านการพูดการใช้ภาษาอาจแบ่งได้ดังนี้

- การอ่านเด็กอาจอ่านข้ามบรรทัดจับหนังสือแทบชิดหน้าสันศีรษะขณะอ่านใช้เสียง

สูงก็ครีมีฝปากขณะอ่านอ่านหนังสือไม่ออกไม่ยอมอ่านตามที่ครูสั่งอาจร้องไห้

- การจำคำอ่านข้ามคำใช้คำอื่นแทนคำที่อ่านอ่านสลับกันอ่านออกเสียงผิดอ่านคำง่ายๆ ไม่ได้อ่านซ้ำอ่านไม่ออก
- ความเข้าใจจำเรื่องที่อ่านไม่ได้ไม่เข้าใจเรื่องที่อ่านจับใจความสำคัญไม่ได้
- ลักษณะอื่นๆอ่านทีละคำทีละพยางค์อ่านด้วยเสียงสูงมีปัญหาในการอ่านคำตั้งแต่ 2 พยางค์ขึ้นไป

3) ความบกพร่องทางการรับรู้การรับรู้มีความหมายไปถึงการใช้ประสาทสัมผัสเพื่อจำแนกจำและแปลความหมายเด็กไม่สามารถกระทำได้แสดงว่ามีปัญหาในการรับรู้โดยเฉพาะในด้านต่อไปนี้

3.1) การรับรู้ทางสายตาเด็กมีปัญหาในการใช้สายตาเห็นภาพแต่ไม่สามารถอธิบายภาพที่เห็นให้ครูฟังได้

3.2) การจำแนกโดยใช้สายตาเด็กไม่สามารถบอกครูได้ว่าภาพสองภาพแตกต่างกันอย่างไร

3.3) การจำโดยใช้สายตาหมายถึงการมองเห็นวัตถุหรือสิ่งของแล้วจำได้ว่าเป็นอะไรบ้างเด็กกลุ่มนี้จำสิ่งที่เห็นไม่ได้จำการเรียงลำดับของตัวอักษรไม่ได้

3.4) การรับรู้ทางการฟังเด็กได้ยินเสียงแต่บอกไม่ได้ว่าได้ยินเสียงอะไรบ้างเด็กอาจมีปัญหาในการปฏิบัติตามคำสั่งครู

3.5) การจำแนกโดยการฟังเด็กไม่สามารถแยกความแตกต่างของเสียงที่ได้ยินได้

3.6) การจำโดยการฟังเด็กจำสิ่งที่ได้ยินไม่ได้ฟังแล้วลืมเช่นครูอ่านให้ฟังเด็กได้ยินแล้วอ่านตามไม่ได้ถ้าให้เด็กอ่านเองเด็กอ่านไม่ได้

4) ความผิดปกติในการเคลื่อนไหวอาจจำแนกได้ 3 ลักษณะคือ

4.1) Hyperactivity การเคลื่อนไหวที่เกินปกติเด็กกลุ่มนี้อยู่นิ่งเฉยไม่ได้เคลื่อนไหวอยู่เสมออาจเคลื่อนไหวในลักษณะหรือกระทำซ้ำเป็นการเคลื่อนไหวที่ไม่มีจุดหมายหากจับนั่งอาจเคาะมือเคาะเท้าแทนการเดิน

4.2) Hypoactivity เป็นการเคลื่อนไหวที่เชื่องช้าหรือน้อยกว่าปกติอาจนั่งอยู่กับที่นานๆโดยไม่ทำอะไรเลย

4.3) Incoordination การควบคุมกล้ามเนื้อไม่ได้เด็กมีปัญหาในการเดินเดินไม่ตรงรับลูกบอลไม่ได้เด็กกลุ่มนี้มีปัญหาในด้านกล้ามเนื้อใหญ่เช่นการเดินและการใช้กล้ามเนื้อเล็กเช่นการใช้นิ้วหยิบจับสิ่งของ

5) ปัญหาในด้านอารมณ์และสังคมเด็กกลุ่มนี้มีความรู้สึกไม่ดีต่อตนเองขาดความอดทนวิตกกังวลสูงปรับตัวในทางถดถอยต่อต้านสังคมหลีกเลี่ยงงานทำงานซ้ำอาจเป็นคนก้าวร้าวมีทัศนคติไม่ดีต่อตนเองพัฒนาการทางอารมณ์ช้ากว่าเด็กปกติเด็กประเภทนี้อาจไม่มีเพื่อนเพราะไม่มีใครอยากคบด้วย

6) ปัญหาในการจำเด็กกลุ่มนี้มีปัญหาในการจำทั้งจำในสิ่งที่ได้ยินและจำในสิ่งที่มองเห็น ดังนั้นเด็กจึงมีปัญหาในการเรียน

7) ปัญหาในด้านความสนใจเด็กกลุ่มนี้มีช่วงความสนใจสั้นและขาดสมาธิไม่มีสมาธินานพอที่จะเรียนบทเรียนได้ (ผดุงอารยะวิญญู, 2541 : 118 –121)

ปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ของเด็ก LD

- หลีกเลียงการอ่านการเขียน
- ทำสมมุติการบ้านหายบ่อยๆ
- ต่อต้านแบบดื้อเงียบ
- ดูเหมือนเด็กเกียจคร้าน
- ไม่มีสมาธิในการเรียนทำงานช้าทำงานไม่เสร็จในชั้นเรียน
- ทำงานสะเพร่า
- ความจำไม่ได้ได้หน้าลืมหลัง
- ขาดความมั่นใจกลัวครูกลัวเพื่อนล้อ
- ไม่อยากมาโรงเรียนโทษครูว่าสอนไม่ดีเพื่อนแกล้ง
- เบื่อหน่ายท้อแท้กับการเรียน
- รู้สึกว่าตัวเองไม่เก่งค้อยกว่าคนอื่น
- ไม่มั่นใจในตัวเอง
- มักตอบคำถามว่า“ทำไม่ได้”“ไม่รู้”
- อารมณ์หงุดหงิดขึ้นลงง่ายคับข้องใจง่าย
- ก้าวร้าวกับเพื่อนครูพ่อแม่(ที่จู้จี้จั่วไซ)

(อ้างอิงจาก: <http://www.autisticthailand.com/sthaiparentscouncil/LD/LDcontent/LD4.htm>)

ลักษณะของเด็กแอลดี

ลักษณะที่เด่นชัดของเด็กแอลดีตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงประถมศึกษาตอนต้น รศ.ดร.อัญชลีสาร รัตน์ะ (ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยขอนแก่น) ได้ระบุไว้ดังนี้

1. มีปัญหาในการอ่านหนังสือ (Dyslexia) อาจจะอ่านไม่ออกหรืออ่านได้บ้างแต่สะกดคำไม่ถูก ผสมคำไม่ได้สลับตัวพยัญชนะสับสนกับการผันสระและวรรณยุกต์บางทีสนใจแต่การสะกดคำทำให้อ่านแล้วจับใจความไม่ได้

2. มีปัญหาในการเขียนหนังสือ (Dysgraphia) ใหม่ๆที่รู้ว่าจะเขียนอะไรแต่ก็เขียนไม่ได้หรือเขียนได้ช้าเขียนตกหล่นเขียนพยัญชนะสลับกันหรือคำเดียวกันแต่เขียนสองครั้งไม่เหมือนกันบางคนเขียน

แบบสลับซ้ายขวาเหมือนส่องกระจกลายมือใช้ขนาดของตัวอักษรไม่เท่ากันขึ้นลงไม่ตรงบรรทัดไม่เว้นช่องไฟอาจจะเกิดจากมือและสายตาทำงานไม่ประสานกันหรือการรับภาพของสมองไม่เหมือนคนอื่นๆ

3. มีปัญหาในการคำนวณ (Dyscalculia) อาจจะคำนวณไม่ได้เลยหรือทำได้แต่สับสนกับตัวเลขไม่เข้าใจสัญลักษณ์ไม่เข้าใจค่าของตัวเลขบางคนสับสนตั้งแต่การจำเครื่องหมายบวกลบคูณหารไม่สามารถจับหลักการได้เช่นหลักหน่วยหลักสิบหลักร้อยต่างกันอย่างไรบางคนบวกลบเป็นเข้าใจเครื่องหมายแต่โจทย์คณิตศาสตร์ไม่ได้ลักษณะอื่นๆที่สามารถสังเกตได้มีดังนี้

เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้อาจจะมีปัญหาแตกต่างกันเช่นปัญหาด้านคณิตศาสตร์ด้านภาษาด้านการรับรู้ด้านการเคลื่อนไหวด้านอารมณ์และสังคมด้านความจำและความสนใจหากครูสามารถคัดแยกเด็กได้ถูกต้องจะช่วยให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตรงตามความจำเป็นของเด็กและเด็กกลุ่มนี้สามารถเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติได้

หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

1. ผดุง อารยะวิญญู (2533) กล่าวถึงหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ว่าควรมุ่งขจัดความบกพร่อง และในขณะเดียวกันก็มุ่งให้เด็กมีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษา จึงเน้นให้เด็กมีการพัฒนาการเต็มที่ ขจัดความบกพร่องของเด็ก ซึ่งหลักสูตรควรครอบคลุมเนื้อหาในด้านต่อไปนี้ คือ

1.การพัฒนาการรับรู้และการเคลื่อนไหว ควรมีกิจกรรมการเรียนการสอนเนื้อหาให้เด็กมีพัฒนาการในด้านการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก การประสานกันระหว่างกล้ามเนื้อกับสายตา การรับรู้ทางสายตา การรับรู้ทางการฟัง และความเข้าใจเกี่ยวกับส่วนต่างๆของร่างกาย

2.ภาษา เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีปัญหาทางภาษา ดังนั้นหลักสูตรจึงควรเน้นด้านภาษา เพื่อขจัดความบกพร่องด้านนี้ของเด็ก ขอบข่ายเนื้อหา ด้านภาษาควรครอบคลุมไปถึงการพูด การอ่าน การสะกดคำ และการเขียน

3.วิชาพื้นฐาน ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา

4.การทำงานและพื้นฐานอาชีพ พื้นฐานในด้านนี้จะช่วยเตรียมเด็กให้มีความพร้อมในการฝึกอาชีพต่อไป

5. ทักษะทางสังคม เป็นการฝึกทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นที่จะช่วยให้เด็กมีสัมพันธที่ดีต่อคนอื่น และสามารถร่วมกับคนอื่นได้ในที่สุด

สรุปได้ว่า หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มุ่งขจัดความบกพร่องพัฒนาเด็กให้มีศักยภาพสามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ โดยหลักสูตรครอบคลุมเนื้อหาการพัฒนาการเรียนรู้อ และการเคลื่อนไหว ภาษา วิชาพื้นฐาน การงานพื้นฐานอาชีพ และทักษะทางสังคม

การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2538 : 83-86) กล่าวว่าปัญหาทางการเรียนรู้มีขอบข่ายกว้างขวางทั้งพฤติกรรมการเรียนรู้วิชา และพฤติกรรมที่แสดงออกในเชิงรบกวนในชั้นเรียนปกติ ดังนี้

1. สอนโดยเน้นความสามารถเด่นของเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ของความสำเร็จ เช่น ถ้าพบว่าเด็กใช้สายตาในการเรียนรู้ได้ดีที่สุด ครูควรให้เด็กมองวัตถุต่างๆ แทนที่จะพูดให้เด็กฟังเท่านั้น

2. พยายามลดกิจกรรมที่ต้องใช้ทักษะ หรือความสามารถที่เป็นจุดบกพร่องของเด็ก เช่น ถ้าพบว่าเด็กที่ปัญหาการเขียนก็ไม่ควรให้งานที่เด็กต้องเขียนมาก แต่อาจให้เด็กตอบปากเปล่า หรือตอบใส่เทปบันทึกเสียงแทนการเขียน

3. พยายามพัฒนาจุดบกพร่องของเด็ก หลังจากที่ได้เด็กประสบความสำเร็จจาก การใช้ความสามารถเด่นได้แล้ว

4. กำหนดความคิดรวบยอดที่จะให้เด็กเรียนให้ชัดเจน ถ้าจะสอนความคิดรวบยอดใหม่ ครูต้องทำความคิดรวบยอดใหม่ไปสัมพันธ์กับสิ่งที่เด็กเคยเรียนรู้มาแล้ว

5. ช่วย让孩子ตระหนักถึงเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ให้เด็กเห็นว่าเมื่อวานนี้เด็กทำอะไรได้บ้าง วันนี้เด็กทำอะไรสำเร็จ และเด็กจะทำอะไรได้ในวันนี้

6. ตั้งเป้าหมายระยะสั้นอย่างชัดเจนที่เด็กสามารถทำได้ โดยจัดลำดับของงานให้มีความยากง่ายต่างกันไป โดยให้เด็กทำงานในอันดับแรกๆ ตามความสามารถของเขา จากนั้นค่อยๆ จำกัดเวลา พร้อมทั้งบันทึกความก้าวหน้าของเด็ก เมื่อเด็กทำงานก้าวแรกได้เสร็จตามกำหนดเวลาจึงค่อยให้งานที่ยากขึ้น โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบเดียวกัน

7. ให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีที่เด็กทำงานได้สำเร็จ ถ้าเด็กทำผิดบอกให้ทราบทันที อธิบายใหม่และให้เด็กแก้ไขใหม่ทันทีแต่ต้องใช้วิธีทางบวก ถ้าเด็กทำได้สำเร็จต้องรีบให้คำชมและบอกเหตุผลที่เด็กได้รับคำชม โดยเน้นความพยายามในการทำงานเป็นหลัก ไม่ชมเฉพาะงานที่ครูพอใจ

8. ให้หยุดกิจกรรมนั้นชั่วคราวรอเวลาอีกระยะหนึ่ง ถ้าครูได้พยายามใช้วิธีการใหม่ๆ หรือกิจกรรมใหม่ๆ เพื่อช่วยเหลือเด็กแล้วแต่เด็กยังไม่สามารถพัฒนาได้

9. อย่าพยายามสอนสิ่งที่เด็กไม่สามารถเรียนรู้และไม่อาจเรียนรู้ได้

10. เนื้อหา บทเรียน และเทคนิควิธีการเรียนการสอน ที่จะนำมาใช้สอนนั้นควรเริ่มสอนเนื้อหาหรือบทเรียนที่ต่ำกว่าระดับชั้นของเด็ก 1 ปี เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ของความสำเร็จ

11. จัดกิจกรรมในทักษะเดียวกันให้หลากหลาย เพื่อว่าเด็กจะได้เลือกงานที่ทำได้และให้เด็กทำงานตามแนวทางของเขาเอง เช่น ใช้ปากกาสีแดง เลือกลมที่จะนั่งทำงานเอง ใช้อุปกรณ์ช่วยประเภทเครื่องเล่นเทป หรือคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

12. ใช้อุปกรณ์การสอนที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด

13. ใช้เกมหรือกิจกรรมที่让孩子ได้มีโอกาสเคลื่อนไหว ได้สัมผัส ได้มองเห็นและได้ยิน ได้ฟัง เพราะจะทำให้เด็กสนุกในการเรียนรู้และเรียนรู้ได้เร็ว

14. สอนซ้ำ และทบทวนบ่อยๆ เพราะตามปกติเด็กมีปัญหาทางเรียนรู้ต้องการประสบการณ์ซ้ำ และบ่อยมากกว่าเด็กปกติ

15. จัดทำป้ายกระดานแข็งหรือธงสีแดง ซึ่งมีความหมายว่าต้องการความช่วยเหลือซึ่งข้างหนึ่งของป้ายอาจเขียนว่า พยายามทำงานต่อไปนะ และอีกข้างหนึ่งเขียนว่า หนูมีปัญหา ให้เด็กยกขึ้นตั้งหน้าออกนอกตัว เมื่อต้องการความช่วยเหลือจากครู วิธีนี้จะช่วยลดความวุ่นวายไปได้ โดยที่เด็กไม่ต้องลุกจากที่นั่งหรือยกมือ หรือเรียกร้องขอความช่วยเหลือจากครูบ่อยๆ และนอกจากนี้ป้ายดังกล่าวยังทำหน้าที่เตือนเด็กให้ทำงานต่อไปอีก

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ควรมุ่งพัฒนาศักยภาพความสามารถของเด็ก ช่วยเหลือให้เด็กได้เรียนรู้ตามเป้าหมาย ใช้สื่ออุปกรณ์การสอนที่เป็นรูปธรรม กิจกรรมการเรียนรู้ควร让孩子เคลื่อนไหวพัฒนาประสาทสัมผัส ทบทวนและฝึกซ้ำๆ เนื้อหาบทเรียนควรเริ่มที่ต่ำกว่าระดับชั้นของเด็ก 1 ปี เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ของความสำเร็จและควรใช้แรงเสริมทันที ถ้าเด็กทำผลงานได้ดี

ข้อควรคำนึงในการสอนเด็กพิเศษเรียนร่วมเด็กปกติ

1. สร้างบรรยากาศของการสนับสนุนซึ่งกันและกัน
2. ใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือในการเรียนรู้
3. สอนเรื่องเดียวกันแก่เด็กที่มีความสามารถต่างกัน
4. ใช้ผู้ช่วยสอนมาช่วยสอนในห้องเรียน
5. สร้างทีมสนับสนุนโรงเรียน

การช่วยเหลือเด็กพิเศษในชั้นเรียนปกติ

1. ให้การช่วยเหลือเป็นรายบุคคล
2. การได้รับความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง
3. อาจต้องมีผู้ช่วยคอยให้การช่วยเหลือเด็ก
4. การสอนเสริมจะช่วยให้เด็กพัฒนาได้เร็วขึ้น

การช่วยเหลือเด็กบกพร่องทางการเรียนรู้ในชั้นเรียนปกติ

1. สอนเป็นลำดับขั้นตอนอย่างละเอียด
2. ให้ทำซ้ำๆ ฝึกหัดบ่อยๆ
3. ให้เด็กออกเสียงในสิ่งที่เรียน
4. ต้องมีแรงจูงใจในด้านเนื้อหา กิจกรรม
5. ต้องประเมินพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง

6. พยายามให้ข้อมูลป้อนกลับทันทีหลังเด็กทำกิจกรรม

จากการดำเนินงานกิจกรรมการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐานในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของนักเรียน ของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่ด่าน(ราษฎร์บำรุง)ได้ใช้หลักการจัดการคุณภาพโดยใช้กระบวนการ PDCA เป็นตัวขับเคลื่อนมีกระบวนการทำงาน โดยยึดหลักการในการทำงานได้แก่ การวางแผนปฏิบัติการ(P –Plan) การดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ (D- Do) การตรวจสอบประเมินผล(C – Check) และการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงาน (A – Action) เพื่อให้เกิดความเหมาะสมตามบริบทของโรงเรียน ดังนี้

การดำเนินการ จัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้าง SEAT เป็นส่วนหนึ่งซึ่งสำคัญ ” ที่เป็นแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้าน S : Students (นักเรียน) พบว่านักเรียนพิการมีความพร้อมทั้งด้านร่างกายและจิตใจ นักเรียนทั่วไปในโรงเรียนเกิดความตระหนักถึงการช่วยเหลือเด็กพิการ เป็นการสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักเรียนเป็นที่พึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง โดยการมีการดำเนินการดังนี้

1.1 เตรียมความพร้อมของนักเรียนที่มีความบกพร่อง

- 1) ด้านร่างกาย การเตรียมตัวเด็ก การทำความสะอาดร่างกาย เช่น ผสม เล็บมือ เล็บเท้า ผิวหนัง เสื้อผ้าที่สวมใส่
- 2) ด้านวิชาการ มีการทดสอบการพัฒนาตนเอง การช่วยเหลือตนเอง เช่น การแต่งกาย การรับประทานอาหาร
- 3) ด้านอารมณ์ และสังคม การอยู่ร่วมกันในสังคมและการใช้อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันของนักเรียนเพื่อให้เด็กมีความสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

1.2 เตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไป

- 1) จัดประชุมนักเรียนทั่วไปให้มีความรู้ความเข้าใจ เกิดการยอมรับความบกพร่องของนักเรียนพิการรู้จักช่วยเหลือและปฏิบัติต่อนักเรียนพิการอย่างถูกวิธี
- 2) จัดอบรมนักเรียนทั่วไป โดยให้นักเรียนปกติใช้บทบาทสมมติเช่นลองให้หลับตาเดิน การใช้คำสุภาพ การเดินขาข้างเดียว เป็นต้น

2. ด้าน E: Eneironment (สิ่งแวดล้อม) เพื่อให้ชุมชนเข้าใจการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปมากขึ้น โดยดำเนินการดังนี้

2.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การจัดสภาพแวดล้อมที่สะอาดน่าอยู่ที่สุด มีห้องน้ำห้องส้วมสำหรับเด็กพิการ

2.2 บุคคลสำคัญในชีวิตเด็ก แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน เพื่อ

กำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงาน บทบาทของบุคลากร รูปแบบการจัดการเรียนร่วม

1) เข้าพบครู พูดคุยกับครูประจำชั้น และครูทุกคน ในการประชุมวิชาการ และการประชุมประจำเดือน

2) พบผู้ปกครองนักเรียนพิการ สร้างความเข้าใจ แนวทางแก้ไขปัญหานักเรียนพิการเป็นรายบุคคล

3. ด้าน A: Activities (ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน) นักเรียนพิการทุกคนมีแผนการจัดการศึกษา(IEP) ครูทุกคนในโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีโอกาสเข้ารับการอบรม การจัดการเรียนการสอนที่นำศิลปะมาผสมผสานกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยไม่เน้นเนื้อหาแต่นำทักษะทางศิลปะทักษะชีวิต เพื่อให้ นักเรียนเรียนร่วมเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขและพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

4. ด้าน T: Tools (เครื่องมือ)

หลักการ SBM ซึ่งประกอบด้วยหลักคุณภาพ หลักการริเริ่ม หลักการกระจายอำนาจ และหลักระบบบริหารจัดการตนเอง โดยเฉพาะหลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม

(Participation or Collaboration or Involvement) เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหาร ตัดสินใจ และร่วมจัดการศึกษา ทั้งครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่า และตัวแทนนักเรียน การที่บุคคลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น

หลักการวัฏจักรเคมิง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (P) การลงมือปฏิบัติ (D) การตรวจสอบ (C) และการปรับปรุงระบบวิธีการทำงาน (A)

ทฤษฎีความต้องการ 5 ขั้นของ อับราฮัม มาสโลว์ ซึ่งประกอบด้วยความต้องการด้านกายภาพ ความปลอดภัย ความต้องการด้านสังคม ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ และความต้องการสำเร็จสมหวังในชีวิต

ปรัชญาและทฤษฎีพื้นฐานของการเรียนร่วมของเด็กพิเศษ

1. มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา
2. มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการอยู่ร่วมกันในสังคม
3. การเรียนการสอนในชั้นเรียนย่อมสนองความแตกต่างของแต่ละบุคคล

ปรัชญาและทฤษฎีพื้นฐานการเรียนร่วมของเด็กพิเศษ บ่งชี้ถึงความเท่าเทียมกันตามสิทธิมนุษยชน เกี่ยวกับโอกาสทางการศึกษา สังคม การยอมรับสภาพความแตกต่างของบุคคลทฤษฎีนี้ได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลายในกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ต่างๆเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยเน้นความสำคัญใน 3 เรื่องหลัก ดังนี้

1. แต่ละคน ควรได้รับการส่งเสริมให้ใช้ปัญญาด้านที่ถนัด เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้
2. ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ควรมีรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาที่มีอยู่หลายด้าน
4. ในการประเมินการเรียนรู้ ควรวัดจากเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถครอบคลุมปัญหาในแต่ละด้าน

วิธีการสอนแบบกรณีศึกษา (case study)

เป็นการศึกษาเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เป็นจริง หรือสมมติขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดของพล แสงสว่าง (2538: 153) ที่ว่า การสอนแบบกรณีศึกษาหรือกรณีเฉพาะรายหรือ การศึกษารายกรณีเป็นการสอนที่ให้นักเรียนมีบทบาทในการเรียนการสอน โดยให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในสภาพจริง

วิธีการสอนแบบกรณีศึกษา(case study) เป็นวิธีการสอนทำให้นักเรียนมองเห็นภาพชัดเจน สามารถคิดตามได้ง่าย สอดคล้องกับแนวคิดของกาญจนา เกียรติประวัติ (2524 : 83) ที่เสนอว่า การสอนทำได้โดยให้นักเรียนชมภาพยนตร์ ชมการแสดงบทบาทสมมติ หรือการฟังเทปบันทึกเสียง ครูอาจเล่าให้ฟังแบบเล่านิทานก็ได้ ข้อสำคัญครูต้องใช้สื่อต่างๆประกอบการเล่า ประกอบการสอน เช่น ภาพ แล้วคิดภาพเหล่านั้นไว้เป็นขั้นตอนให้นักเรียนกลับมาเรียนรู้ซ้ำๆเพิ่มเติมได้ในภายหลัง เพราะมีฉะนั้นจะเกิดการลืมและทำความเข้าใจยากให้กับการศึกษาในชั้นวิเคราะห์และนักเรียนก็รู้สึกสนุกสนานไม่ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ซึ่งสังเกตได้จากขณะที่นักเรียนเรียนร่วมชั้นกับเพื่อนๆ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี

ความหมายของการศึกษารายกรณี

การศึกษารายกรณี หมายถึง การศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับบุคคล อย่างลึกซึ้งและวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมเช่นนั้น หรือมีพฤติกรรมแปลกไปว่ามีสาเหตุมาจากอะไร รวมทั้งแปลความหมายของพฤติกรรมนั้น ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กับปัญหา และการปรับตัวของบุคคลอย่างไร (พนม ลีมอารีย์. 2538 : 8) ซึ่งสอดคล้องกับกมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2529 : 3) ได้กล่าวว่า การศึกษาบุคคลเป็นรายกรณี คือ การศึกษารายละเอียดต่างๆ ที่สำคัญของหน่วยใดหน่วยหนึ่งในสังคม เช่น บุคคล กลุ่มชุมชน สถาบันฯลฯ โดยเฉพาะในปัจจุบันมักเน้นศึกษารายละเอียดของแต่ละบุคคล การศึกษารายละเอียดของแต่ละบุคคลนี้ จะต้องศึกษาต่อเนื่องกันไปในระยะเวลาหนึ่ง แล้วนำรายละเอียดที่ได้มาวิเคราะห์ตีความ เพื่อให้เข้าใจถึงสาเหตุของพฤติกรรม ซึ่งอาจจะเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหาหรือไม่เป็นปัญหาก็ได้ พัฒนาการด้านต่าง ๆ ความสามารถพิเศษด้านใดด้านหนึ่งหรือหลาย ๆ ด้าน ถ้าในรายที่เป็นปัญหาจะได้ใช้เป็นแนวทางในการที่จะช่วยเหลือหรือแก้ไข แต่ถ้าในรายที่ไม่เป็นปัญหาจะได้ใช้เป็นแนวทางในการป้องกัน ส่งเสริม หรือนำไปเป็นแบบฉบับแก่บุคคลอื่นต่อไปในปัจจุบัน และในอนาคต

ประยัตน์ ลักษณะงาม (2524 : 37) กล่าวว่า การศึกษารายกรณีเป็นวิธีการศึกษานักทดลองละเอียดทุกด้านต่อเนื่องกันเป็นเวลานาน นับเป็นเทคนิคหนึ่งของการแนะแนวที่ใช้เทคนิคการแนะแนวหลาย ๆ อย่างรวมยอดข้อมูลทุกด้านของบุคคล ต่อจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจัดรวมกันไว้อย่างเป็นระบบเพื่อใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และวินิจฉัยปัญหา เพื่อช่วยให้มองเห็นบุคลิกภาพของบุคคล จนสามารถเข้าใจถึงธรรมชาติของบุคคลและสาเหตุของปัญหาชัดเจน แล้วจึงนำข้อมูลมาพิจารณาวางแผนให้ความช่วยเหลือแนะแนวให้บุคคลพยายามแก้ไขปัญห และพัฒนาสภาพชีวิตของตนให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นันทิกา เข้มสรวล (2529:7) ได้สรุปความคิดรวบยอดของการศึกษารายกรณีว่าเป็นวิธีการศึกษานักทดลองละเอียดทุกด้านต่อเนื่องกันเป็นเวลานาน เป็นการรวบรวมข้อมูลทุกด้านของบุคคลมาจัดไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และวินิจฉัยปัญหา เพื่อช่วยให้มองเห็นบุคลิกภาพรวมของบุคคล จนสามารถเข้าใจถึงธรรมชาติของบุคคลและสาเหตุของปัญหาอย่างชัดเจน แล้วนำข้อมูลมาพิจารณาวางแผนให้การช่วยเหลือ แนะแนวให้บุคคลพยายามแก้ไขและพัฒนาสภาพชีวิตของตนให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัชรภรณ์ อภิวัชรานุกร (2535:10) กล่าวว่า การศึกษารายกรณี หมายถึง การศึกษาเรื่องราวของบุคคลอย่างละเอียดโดยผ่านกระบวนการในการศึกษารายกรณี เพื่อให้ผู้ศึกษาได้ทราบถึงกระบวนการของพฤติกรรม ประสบการณ์ และการเปลี่ยนแปลงอย่างสมบูรณ์ที่สุด พร้อมทั้งแนวทางช่วยเหลือ การป้องกัน และการส่งเสริม เพื่อให้บุคคลที่ถูกศึกษานั้นสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

รุ่งทิพย์ ยอดประคู่ (2536 :9) กล่าวว่า การศึกษารายกรณี หมายถึง การศึกษาเรื่องราวของบุคคลอย่างละเอียดโดยผ่านกระบวนการศึกษารายกรณี เพื่อให้ผู้ศึกษาได้ทราบถึงสาเหตุของการเกิดปัญหา เพื่อจะหาแนวทางช่วยเหลือบุคคล ให้สามารถปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นทุกด้าน พร้อมทั้งแนวทางในการช่วยเหลือ การป้องกัน และการส่งเสริมให้บุคคลที่ถูกศึกษานั้นสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดข้างต้น จึงสรุปได้ว่า การศึกษารายกรณี หมายถึง การศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมของบุคคลอย่างละเอียด โดยใช้เครื่องมือในการแนะแนวเพื่อหาทางช่วยเหลือ ป้องกัน และส่งเสริม เพื่อให้บุคคลที่ถูกศึกษานั้นสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

จุดมุ่งหมายของการศึกษารายกรณี

การศึกษารายกรณีมีจุดมุ่งหมายหลายประการดังที่ อารีย์ ดันท์เจริญรัตน์ (2526 : 219) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการศึกษารายกรณีว่ามี 4 ประการ ดังนี้

1. เพื่อการรู้จักและเข้าใจเด็กได้ดีขึ้น ทั้งพฤติกรรมที่แสดงเหตุผลผลการแสดงพฤติกรรมของเด็กในส่วนที่เด็กรู้ตัว สามารถบอกได้ และส่วนที่เด็กเองก็ไม่รู้ตัว

2. เพื่อการวินิจฉัยอันเป็นประโยชน์ต่อการให้ความช่วยเหลือเด็กทั้งในรูป การส่งเสริมพัฒนาทักษะความสามารถต่างๆ หรือหาทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น หรือหาทางป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับคนอื่น

3. เพื่อการค้นคว้าวิจัย ซึ่งจะนำไปใช้ประโยชน์ทางจิตวิทยา หรือทางการแนะแนวในรูปของการปรับปรุงเทคนิคหรือเครื่องมือต่างๆ

4. เพื่อติดตามผลของการใช้เทคนิคต่างๆ กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2529 : 8 – 9) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการศึกษารายกรณีว่ามีจุดมุ่งหมายหลัก 2 ประการ คือ

1. เพื่อใช้ในการแนะแนว และให้คำปรึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็นจุดมุ่งหมายย่อยๆ ดังนี้ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการวินิจฉัย และการรักษาในรายที่มีปัญหาต่างๆ เช่น การปรับตัว ปัญหาการเรียน ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ การลักขโมย การพูดปด โรคจิต โรคประสาท เป็นต้น

1.2 เพื่อให้ผู้ศึกษาเข้าใจบุคคลได้อย่างละเอียด ลึกซึ่งทุกแง่ ทุกมุม อันเป็นประโยชน์ในการให้คำปรึกษา

1.3 เพื่อให้บุคคลที่รับการศึกษาได้รู้จักวิเคราะห์ตนเองจนเกิดความเข้าใจตนเองได้อย่างถูกต้องตรงความจริง

1.4 เพื่อใช้อบรมครูประจำการให้เข้าใจวิธีการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณียิ่งขึ้น อันเป็นผลให้งานแนะแนวและให้คำปรึกษา มีบุคลากรที่จะช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องเพิ่มขึ้น

2. เพื่อใช้ในกรณีอื่น ๆ ได้แก่

2.1 เพื่อใช้ในการวิจัย โดยศึกษาสาเหตุในอดีตและปัจจุบัน เพื่อทำนายพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อาจเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหาหรือไม่เป็นปัญหาก็ได้

2.2 เพื่อติดตามผลของการใช้เทคนิคหรือวิธีการต่าง ๆ อันเป็นแนวทางที่จะปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป

2.3 เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษามูลค่าทั่วไป ที่ผู้ศึกษาสนใจอาจเป็นความสามารถพิเศษ การมีบุคลิกภาพดี เพื่อนำไปใช้เป็นแบบฉบับที่ดีต่อไป

สุภาพรณ โคตรจรัส (2528 : 2 - 3) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการศึกษารายกรณีว่ามี 4 ประการ คือ

1. ใช้ในการวิจัยเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเจริญเติบโต และพัฒนาการของมนุษย์
2. ใช้ในการศึกษาผู้ที่มีปัญหาพิเศษ เพื่อการแก้ไขบำบัดรักษา
3. ใช้ในการศึกษามูลค่าปกติที่ไม่มีปัญหาพิเศษเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการของบุคคลอย่างเต็มที่

4. ใช้ในการฝึกอบรมครู เพื่อช่วยให้ครูมีความเข้าใจในเด็กแต่ละคน นำไปสู่การมีความเข้าใจในพฤติกรรมของมนุษย์โดยทั่วไป ช่วยให้ครูได้เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในปัญหาเกี่ยวกับอารมณ์ และแรงจูงใจของมนุษย์ เป็นการอธิบายทฤษฎีโดยใช้ตัวอย่างที่เห็นชัดเจน

นอกจากนี้ พนม ลัมอารีย์ (2538:10) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษารายกรณีไว้ดังนี้

1. เพื่อสืบค้นหาสาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมผิดปกติ ซึ่งทางโรงเรียนจะได้ให้ความช่วยเหลือและแก้ไขอย่างถูกต้อง
2. เพื่อสืบค้นกระสวน (Pattern) ของพัฒนาการของนักเรียนทั้งทางด้านร่างกายสติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ ซึ่งทางโรงเรียนจะได้ให้การส่งเสริมพัฒนาได้อย่างเหมาะสม
3. เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตนเอง ยอมรับความจริงเกี่ยวกับตนเอง สามารถพัฒนาตนเอง สามารถวางแผนชีวิต สามารถตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษาต่อและเลือกอาชีพ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ
4. เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจเด็กของตนได้ดีขึ้น และให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการแก้ปัญหาของบุตรหลานของตน
5. เพื่อช่วยให้คณะครูได้เข้าใจนักเรียนอย่างละเอียดลึกซึ้งซึ่งถูกต้อง และนำผลของการศึกษารายกรณีไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม และการให้บริการต่างๆแก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน

ประโยชน์ของการศึกษารายกรณี

การศึกษารายกรณีเป็นเทคนิคที่มีประโยชน์ต่องานของบุคคลผู้นำไปใช้ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังที่ อารี ตันต์เจริญรัตน์ (2526 : 2 – 3) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการศึกษารายกรณีว่ามีประโยชน์ 2 ประการ คือ

1. ประโยชน์เบื้องต้นของการศึกษารายกรณี คือ ครู ผู้ปกครอง ครูแนะแนว ได้รู้จักเข้าใจตัวนักเรียนและตัวนักเรียนเองก็มีโอกาสได้สำรวจตนเอง และเข้าใจตนเองมากขึ้นดีขึ้น
2. ประโยชน์ต่อครู หรือครูแนะแนว ในการนำข้อมูลต่างๆ ที่ทำการศึกษาไปใช้ในด้านต่างๆ เช่น

2.1 การจัดการเรียนการสอน

2.1.1 ครูสามารถเลือกวิธีสอน วิธีการสร้างแรงจูงใจให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคนได้สะดวกและเหมาะสม ซึ่งส่งผลให้ นักเรียนมีผลการเรียนดีขึ้น

2.1.2 ครูสามารถมอบหมายงาน ให้นักเรียนได้อย่างเหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีโอกาส และประสบความสำเร็จในการทำงาน มีความภาคภูมิใจ และเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น

2.1.3 ครูสามารถเลือกเรื่องสนทนา กับนักเรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อครู มีความคุ้นเคย ไว้วางใจ อ่อนน้อม และมั่นใจ ในการพบปะหรือศึกษาเล่าเรียนกับครู

2.1.4 ครูสามารถจัดแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับสภาพของงาน ซึ่งส่งผลให้ทั้งนักเรียนและครูได้เห็นความสำเร็จ จากผลงานที่นักเรียนได้กระทำร่วมกัน

2.1.5 ครูสามารถควบคุมบรรยากาศในขณะสอน ให้เป็นไปด้วยความราบรื่น และเอื้อต่อการเรียนการสอน เช่น การเลือกผู้นำของชั้น เพื่อช่วยดูแลการทำกิจกรรมภายในชั้นเรียน ครูเข้าใจให้ความเห็นใจ และใกล้ชิดกับนักเรียนบางคนที่ต้องการความรัก ความอบอุ่น หรือการยอมรับมากเป็นพิเศษ

2.1.6 ครูมีโอกาสดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อนโดยการอธิบายเพิ่มเติม เมื่อพบว่านักเรียนยังไม่เข้าใจ หรืออาจจัดชั้นพิเศษสำหรับนักเรียนคนอื่น ๆ หรือจัดสอนซ่อมเสริมพิเศษให้

2.1.7 โรงเรียนสามารถวางโครงการในการจัดการเรียน จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในโรงเรียน ให้สอดคล้องกับความสนใจ และความต้องการของนักเรียนตามสภาพของโรงเรียนได้สะดวกขึ้น

2.2 การแนะแนว

2.2.1 ผู้แนะแนวสามารถวางโครงการ ในการจัดกิจกรรมทางการแนะแนวให้สอดคล้องกับปัญหาและความสนใจ หรือความต้องการของนักเรียนได้สะดวกขึ้น

2.2.2 นักเรียนมีโอกาสดำเนินการพิจารณา และตัดสินใจเลือกวิชาเรียน เลือกเรียนต่อตลอดจนเลือกอาชีพ ให้เหมาะสมกับตนเอง

2.2.3 นักเรียนมีโอกาสดำเนินการปรับปรุงลักษณะต่าง ๆ เช่น บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย และวิธีการเรียนให้ดีขึ้น

2.2.4 ผู้แนะแนวสามารถช่วยเหลือในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน เช่น การปรับตัวเข้ากับเพื่อนไม่ได้ การใช้เวลาว่างไม่เป็น สุขภาพไม่ดี เกิดความเครียด ขาดแคลนทุนทรัพย์ ไม่ทราบเทคนิคการเรียนที่ดี เป็นต้น

2.2.5 ผู้แนะแนว ใช้ข้อมูลในการวินิจฉัยปัญหา ของนักเรียน เพื่อช่วยในการให้คำปรึกษา

2.2.6 ครูและผู้ปกครอง สามารถร่วมมือกันในการให้ความช่วยเหลือนักเรียน ทั้งในรูปการส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ไขลักษณะบางประการให้ตัวนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2529 : 9 – 10) ได้แบ่งประโยชน์ ของการศึกษารายกรณี ออกเป็น 2 ทาง ดังนี้

1. ประโยชน์ทางตรง อันเป็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้รับการศึกษา นั่นก็คือ ทำให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลมากขึ้น เข้าใจสาเหตุของปัญหาได้กว้างขวาง ขณะเดียวกันก็ทำให้เป็นครูที่รู้จักใช้เหตุผลในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

2. ประโยชน์ทางอ้อม เป็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้รับการศึกษาได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องทันต่อเหตุการณ์ และในขณะเดียวกัน ผู้รับการศึกษาก็จะเข้าใจตนเองมากขึ้น รู้จักป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง และสามารถพัฒนาตนเองได้ดีที่สุด

นันทิกา เข้มสรวล (2529 : 9-10) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการศึกษารายกรณีไว้ดังนี้

1. ทำให้ผู้ทำการศึกษาทราบรายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลหลายด้าน จึงรู้จักและเข้าใจธรรมชาติของบุคคลอย่างแท้จริง เป็นการฝึกผู้ทำการศึกษาให้ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ดียิ่งขึ้น

2. ทำให้ผู้ทำการศึกษาเข้าใจถึงสาเหตุ และเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา จนผู้ทำการศึกษาได้แนวคิด และมองเห็นแนวทางที่จะให้ความช่วยเหลือแนะแนวแก่บุคคลได้ทันเวลา และเหตุการณ์

3. ทำให้ผู้ทำการศึกษามีความรู้ และเกิดทักษะในการแนะแนวเพิ่มขึ้นและเป็นคนมีเหตุผล รู้จักเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ รู้จักแก้ปัญหาโดยใช้ข้อเท็จจริงมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจ

4. ทำให้ผู้ถูกศึกษาเข้าใจตนเอง ยอมรับเงื่อนไขและข้อจำกัดบางอย่างในชีวิตและมีความเข้าใจเต็มที่จะดำเนินชีวิตต่อไปอย่างเข้มแข็ง และมีความหวัง

5. ทำให้ผู้ถูกศึกษามีโอกาสได้ปรับปรุงตนเอง หรือแก้ไขปัญหาให้มีสภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม

6. ทำให้สถานศึกษาได้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของบุคคล จึงสามารถนำข้อเท็จจริงมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม และการให้บริการด้านต่าง ๆ แก่บุคคลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

7. ผลของการศึกษารายกรณี สามารถนำมาใช้เป็นตัวอย่างของการเกิดสถานการณ์ต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการศึกษาวิจัย และการสอนเกี่ยวกับบุคคลที่มีรูปแบบการพัฒนาการพิเศษ

กระบวนการในการศึกษารายกรณี

การศึกษารายกรณี เป็นวิธีการศึกษามูลอย่างเป็นระบบและละเอียดทุกด้านอย่างต่อเนื่องกันเป็นเวลานาน โดยใช้เทคนิคการแนะแนวหลาย ๆ อย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลของบุคคล โดยมีขั้นตอนในการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อพยายามทำให้เป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่ควรแก่การเชื่อถือได้ (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2529 : 23)

สุภาพรณ โคตรจรัส (2528 : 4) ได้เสนอขั้นตอนในการศึกษารายกรณีเป็น 6 ขั้นตอน

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล
2. การจัดหมวดหมู่ของข้อมูลอย่างมีระบบ
3. การรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นเพิ่มเติมเพื่อทำความเข้าใจหรือการวินิจฉัยปัญหา
4. การวินิจฉัย รวมถึงการประเมินผลแปลความหมายของข้อมูลและการตั้งสมมติฐาน
5. การเสนอแนะเพื่อดำเนินการและการดำเนินการ
6. การประเมินผลงาน เพื่อการติดตามผลการดำเนินการ

นันทิกา เข้มสรวล (2529 : 18-19) เสนอกระบวนการศึกษา รายกรณีเป็น 9 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 การเลือกบุคคลเพื่อการศึกษา โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ไว้อย่างชัดเจน

ขั้นที่ 2 การรวบรวมข้อมูล โดยใช้เครื่องมือและแนวเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ

เช่น ระเบียบสะสม

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูล ผู้ทำการศึกษจะจำแนกข้อมูล ออกเป็นด้าน ๆ แล้วใช้ความรู้ทางจิตวิทยา และทางสถิติมาพิจารณาแปลความหมายข้อมูล เพื่อให้เข้าใจ ลักษณะของบุคคลแต่ละด้านยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 4 การสังเคราะห์ข้อมูลเป็นการนำผลของการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละด้านมารวมเข้าด้วยกัน ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ของข้อมูลแต่ละด้าน เกิดเป็นภาพรวมทางบุคลิกภาพของบุคคล และมองเห็นสภาพชีวิต สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคลนั้นชัดเจน

ขั้นที่ 5 การวินิจฉัยปัญหา และการหาแนวทางแก้ปัญหา เป็นการนำเอาผลจากการวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ข้อมูล มาพิจารณากำหนดปัญหา ว่าปัญหาที่แท้จริงคืออะไร มีสาเหตุมาจากใคร จึงมีการตั้งสมมติฐานเป็นรายชื่อ แล้วพยายามตอบข้อสมมติฐานทีละข้อ โดยอาศัยความรู้ทาง ทฤษฎีจิตวิทยามาช่วยระบุปัญหาและเสนอแนวทางในการบำบัดรักษาต่อไป

ขั้นที่ 6 การพยากรณ์ปัญหา หรือการทำนายลักษณะพัฒนาการของบุคคลในอนาคต เป็นการใช้ความรู้ทางจิตวิทยามาคาดการณ์ล่วงหน้าว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคลในปัจจุบันทำให้เขามีชีวิตเป็นอย่างไรในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมชนิดใดขึ้นอีก การพยากรณ์ปัญหาจำเป็นจะต้องกระทำโดยคำนึงถึงหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล และอาศัย ประสบการณ์ และความชำนาญการของผู้ทำการศึกษด้วย

ขั้นที่ 7 การให้ความช่วยเหลือ หรือการให้คำปรึกษาแนะแนวเป็นการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่เรากำลังศึกษา โดยผู้ที่ทำการศึกษทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะแนว และผู้ที่เรากำลังศึกษาเป็นผู้รับคำปรึกษาแนะแนว ขั้นนี้บุคคลทั้งสองฝ่ายจะร่วมมือกันวางแผนดำเนินการแก้ปัญหา เพื่อช่วยให้ผู้

ที่เราศึกษามีความเข้าใจในตนเอง และสภาพแวดล้อมของตนดีขึ้นกว่าเดิม จนเกิดการปรับตัวดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม

ขั้นที่ 8 การติดตามผล การให้ความช่วยเหลือ หลังจากให้ความช่วยเหลือผู้ที่เราศึกษาไปสักระยะหนึ่ง ผู้ทำการศึกษาคควรติดตามผลการให้ความช่วยเหลือว่าสภาพชีวิตของบุคคลนั้นเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นมากน้อยเพียงใด หรือมีปัญหาใหม่เกิดขึ้นอีกหรือไม่

ขั้นที่ 9 การเขียนรายงานการศึกษารายกรณี ในการศึกษารายกรณีแต่ละครั้ง ผู้ทำการศึกษาคควรเขียนรายงานให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการศึกษา เลือกรูปแบบการเขียนรายงานให้เหมาะสม กับสภาพของผู้ที่เราเลือกศึกษา เพื่อจะสามารถบรรยายลักษณะเด่น ลักษณะบกพร่องและลักษณะรวมของเขาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสรุปแนวความคิดทฤษฎีหรือระบุนเทคนิคที่ใช้เพื่อช่วยเหลือเข้าไว้ด้วย

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2529:22-23) กล่าวว่า กระบวนการในการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณี ไม่มีกฎตายตัวแน่นอนลงไป แต่จากความรู้และประสบการณ์จริง ที่เคยฝึกทำการศึกษามบุคคลเป็นรายกรณี จึงแบ่งกระบวนการในการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณีออกเป็น 7 ขั้นตอน คือ

- ขั้นที่ 1 การกำหนดปัญหา และการตั้งสมมติฐาน
- ขั้นที่ 2 การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- ขั้นที่ 3 การวินิจฉัย
- ขั้นที่ 4 การช่วยเหลือ การป้องกัน และการส่งเสริม
- ขั้นที่ 5 การทำนาย
- ขั้นที่ 6 การติดตามผล
- ขั้นที่ 7 การสรุปผลและข้อเสนอแนะ

ธีรวุฒิ ประทุมณพรัตน์ (2530 : 16 – 17) ได้กล่าวว่า ในการศึกษารายกรณี จะต้องมีการชี้แจงให้ทราบว่า เพราะเหตุใดจึงเลือกเด็กคนใดคนหนึ่ง แล้วจึงเริ่มต้นทำการศึกษารายกรณีดังนี้ คือ

1. รวบรวมข้อมูลหลายๆ ด้าน เกี่ยวกับตัวเด็ก ในสถานการณ์ต่างๆ
2. นำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาวิเคราะห์ โดยการเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กมาประชุมปรึกษาหารือกัน
3. วินิจฉัยปัญหา โดยนำผลของการวิเคราะห์มาทำการพิจารณา เพื่อวินิจฉัยว่าน่าจะมีอะไรเป็นเหตุของปัญหานั้น
4. สังเคราะห์ข้อมูล โดยศึกษาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม แล้วนำมาประกอบกับข้อเท็จจริงที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้เข้าใจปัญหาและสาเหตุได้ดียิ่งขึ้น
5. แก้ไขปัญหา โดยใช้วิธีการต่างๆ ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้หมดไป
6. ติดตามผล เพื่อที่จะทราบผลของการศึกษารายกรณีว่า มีผลดีหรือไม่

ข้อบกพร่องอย่างไร เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาในครั้งต่อไป

วัชร ทรัพย์มี (2531 : 36) ได้เสนอการศึกษารายกรณีไว้เป็น 5 ขั้นตอน คือ

1. การเลือกบุคคลสำหรับศึกษาเป็นรายกรณี
2. การรวบรวมข้อมูล
3. การตีความหมายข้อมูลและการวินิจฉัยปัญหา
4. การแก้ปัญหา ป้องกันปัญหา หรือส่งเสริมพัฒนาการ
5. การติดตามผล

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าในกระบวนการศึกษารายกรณีของแต่ละท่าน มีแนวคิดที่ใกล้เคียงกันมาก ซึ่งส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การทำการศึกษารายกรณีนั้น จำเป็นต้องทราบสาเหตุใด จึงเลือกศึกษาผู้ถูกศึกษารายนั้น ฉะนั้นจึงต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาให้ชัดเจน ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะใช้รูปแบบของกระบวนการศึกษารายกรณีของ กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2529 : 22 – 23) ซึ่งแบ่งกระบวนการศึกษารายกรณีออกเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การกำหนดปัญหา และการตั้งสมมติฐาน
- ขั้นที่ 2 การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- ขั้นที่ 3 การวินิจฉัย
- ขั้นที่ 4 การช่วยเหลือ การป้องกัน และการส่งเสริม
- ขั้นที่ 5 การทำนายผล
- ขั้นที่ 6 การติดตามผล
- ขั้นที่ 7 การสรุปผลและข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 1 การกำหนดปัญหา และการตั้งสมมติฐาน

การกำหนดปัญหา หมายถึง การที่ผู้ศึกษารายกรณีตั้งจุดมุ่งหมายหรือ กำหนดว่าจะศึกษาสิ่งใด ในบุคคลหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นปัญหา หรือมิใช่ปัญหา แต่เป็นความสนใจ ความสามารถพิเศษ หรืออื่นๆ (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2529 : 23)

การตั้งสมมติฐาน หมายถึง การที่บุคคลที่ทำการศึกษารายกรณีได้คาดคะเนว่า พฤติกรรมของผู้รับการศึกษานั้น ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นแล้วนั้นมีสาเหตุมาจากสิ่งใดบ้าง โดยอาศัยความรู้ และประสบการณ์ที่ผ่านมาในการคาดคะเน เพื่อจะได้พิสูจน์ต่อไป โดยการทดสอบหรือค้นหาข้อเท็จจริงด้วยวิธีการต่างๆ ว่าเป็นไปตามที่คาดไว้หรือไม่ (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2529 : 24)

ในการตั้งสมมติฐานนั้น ควรตั้งไว้หลายๆ สมมติฐาน ทั้งนี้เนื่องจากการป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ในกรณีที่พบว่า ข้อเท็จจริงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นอกจากนั้นการที่เราแสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งออกมานั้น อาจไม่ได้เกิดจากสาเหตุเดียว และในทำนองเดียวกัน

พฤติกรรมที่แตกต่างกันก็อาจเกิดมาจากสาเหตุเดียวกันก็ได้ ฉะนั้นจึงควรตั้งสมมติฐานไว้หลาย ๆ สมมติฐาน

ขั้นที่ 2 การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล คือ การหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงหลังจากที่มีการกำหนดปัญหา และตั้งสมมติฐานแล้ว โดยการใช้เครื่องมือการแนะแนว เก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ที่เราศึกษา โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น การสัมภาษณ์ การทดสอบทางจิตวิทยา แผนสังคมมิติ ผลการทดสอบทางจิตวิทยา เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การตีความหรือแปลความหมายข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลในแต่ละวิธีหรือเทคนิค เพื่ออธิบายเหตุผลของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลนี้อาจกระทำโดยวิธีประชุมปรึกษา ด้วยการเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่เราศึกษามาร่วมกันพิจารณาศึกษาข้อเท็จจริงที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลที่ดีควรจะต้องใช้หลาย ๆ เทคนิค และแต่ละเทคนิคควรจะใช้หลาย ๆ ครั้ง เพื่อให้เข้าใจถึงพฤติกรรมของบุคคลที่ได้รับการศึกษาอย่างละเอียดและตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด เทคนิคต่าง ๆ ที่นิยมใช้ มี 9 เทคนิค ดังนี้ (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2529 : 29:30)

1. การสังเกต (Observation)
2. การบันทึกการสังเกต (Observational Record)
3. การสัมภาษณ์ (Interview)
4. การเยี่ยมบ้าน (Home Visit)
5. อัตชีวประวัติ และบันทึกประจำวัน (Autobiography and Diary)
6. สังคมมิติ (Sociometry)
7. แบบสอบถาม (Questionnaire)
8. แบบทดสอบ (Testing)
9. ระเบียนสะสม (Cumulative Record)

เทคนิคต่าง ๆ ทั้ง 9 เทคนิค มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การสังเกต(Observation)

การสังเกตเป็นวิธีการ หรือเทคนิคอย่างหนึ่งที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้ที่ถูกศึกษาในการศึกษารายกรณี เป็นวิธีการที่ใช้กันมากวิธีหนึ่ง บางครั้งอาจใช้ร่วมกับการสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่ไม่ต้องลงทุนมาก สามารถปฏิบัติได้ทุกวัน ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตจะช่วยให้ผู้สังเกตสามารถเข้าใจเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรม ในแต่ละสถานการณ์ได้ดีขึ้น

1.1 ความหมายของการสังเกต

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527 : 30) กล่าวว่า การสังเกต คือ การพิจารณาสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลาย ๆ สิ่งอย่างมีจุดหมาย โดยใช้อวัยวะรับสัมผัสส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือทั้ง 5 ส่วน (หู ตา จมูก ลิ้น ผิวหนัง) โดยเฉพาะตา หู ในการพิจารณาสิ่งนั้น

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529 : 44 – 45) กล่าวว่า การสังเกตเป็นกลวิธีในการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ของบุคคลอย่างมีระบบ แบบแผน และมีจุดหมายหมาย ผู้สังเกตจะสังเกตพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกใน วัน เวลา สถานที่ และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ แล้วบันทึกไว้ เป็นลายลักษณ์อักษร ภายหลังนั้นจึงนำข้อมูลที่บันทึกไว้มาวิเคราะห์ โดยอาศัยความรู้ทางจิตวิทยา เพื่อช่วยให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2531 : 116) กล่าวว่า การสังเกต เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องอาศัยประสาทสัมผัสหลายอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประสาทสัมผัสทางตาและหูเป็นสำคัญ การสังเกตใช้ได้ดีสำหรับการศึกษาคุณลักษณะ และพฤติกรรมของบุคคล รวมถึงปรากฏการณ์ต่าง ๆ ใช้เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลได้ดีทั้งด้านวิทยาศาสตร์กายภาพ และทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์

วัชรภรณ์ อภิวัชรานุกร (2535:20) กล่าวว่า การสังเกต หมายถึงการพิจารณาสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลาย ๆ สิ่งอย่างมีจุดหมาย ทั้งในลักษณะการเผชิญหน้าซึ่งกันและกัน หรือพิจารณาตามลำพัง โดยใช้อวัยวะรับสัมผัสที่สำคัญ คือ ตาและหู

จากความหมายของการสังเกตข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า การสังเกต หมายถึง วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลอย่างมีระบบ มีจุดหมาย โดยที่บุคคลหนึ่งเรียกว่า ผู้สังเกต ทำการดูหรือสังเกต โดยการใช้อวัยวะรับสัมผัสที่สำคัญ คือ ตาและหู อีกบุคคลหนึ่งเรียกว่าผู้ถูกสังเกต

1.2 จุดมุ่งหมายของการสังเกต

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2529 : 32) ได้เสนอจุดมุ่งหมายของการสังเกตที่ใช้ในการแนะแนว ดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อให้ได้รับข้อมูลหรือข้อเท็จจริงด้วยตนเอง
- 2) เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้ถูกสังเกต
- 3) เพื่อค้นหาสาเหตุบางประการของปัญหา
- 4) เพื่อให้ผู้สังเกตเป็นผู้มีความรอบคอบและไวต่อการมีปฏิกิริยา ได้ตอบจาก

สิ่งแวดล้อมจนเป็นผู้ที่ปรับตัวได้ดี และรวดเร็วในแต่ละสถานการณ์

1.3 ชนิดของการสังเกต

การแบ่งชนิดของการสังเกต อาศัยเกณฑ์ต่าง ๆ 4 เกณฑ์ ดังต่อไปนี้

- 1) ใช้วิธีการในการสังเกตเป็นเกณฑ์ แบ่งการสังเกตเป็น 2 ชนิด คือ

1.1 การสังเกตทางตรง (Direct Observation) เป็นวิธีการที่ผู้สังเกตเป็นผู้ไปสังเกตพฤติกรรมผู้ถูกสังเกตด้วยตนเอง

1.2 การสังเกตทางอ้อม (Indirect Observation) เป็นวิธีการที่ผู้สังเกตให้ผู้อื่นไปสังเกตพฤติกรรมผู้ถูกสังเกต ผู้สังเกตจะทราบพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตได้จากคำบอกเล่าของบุคคลที่ไปสังเกตแทน

2) ใช้ผู้สังเกตเป็นเกณฑ์ แบ่งการสังเกตออกเป็น 2 ชนิด คือ

2.1 การสังเกตโดยการเข้าร่วม (participant Observation) เป็นวิธีการที่ผู้สังเกตจะต้องเข้าไปอยู่ในกลุ่ม ในสถานการณ์นั้นในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม

2.2 การสังเกตแบบไม่เข้าร่วม (Non-participant Observation) เป็นวิธีการที่ผู้สังเกตได้เข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้น แต่อยู่ภายนอกเพื่อคอยสังเกตอย่างเดียวไม่มีบทบาทในกลุ่มนั้น

3) ใช้ผู้ถูกสังเกตเป็นเกณฑ์ แบ่งการสังเกตออกเป็น 2 ชนิด คือ

3.1 การสังเกตแบบเป็นพิธีการ (Formal Observation) เป็นวิธีการสังเกตที่ผู้ถูกสังเกตรู้ว่าถูกสังเกต เนื่องจากมีการนัดหมายกันล่วงหน้าก่อนการสังเกต

3.2 การสังเกตแบบไม่เป็นพิธีการ (Informal Observation) เป็นวิธีการสังเกตที่ผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัวว่าถูกสังเกต เนื่องจากไม่ได้มีการนัดหมายกันล่วงหน้า

4) ใช้ลักษณะการบันทึกการสังเกตเป็นเกณฑ์ แบ่งการสังเกตออกเป็น 2 ชนิด คือ

4.1 การสังเกตในระดับที่เห็นโดยตรง (Manifest Level) เป็นวิธีการสังเกตที่ผู้สังเกตเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ แล้วบันทึกเหตุการณ์ตามความเป็นจริงตามที่เกิดขึ้น เช่น มีผู้เข้าประชุม 10 คน มีคนคัดค้าน 7 คน เห็นด้วย 3 คน เป็นต้น

4.2 การสังเกตในระดับที่เป็นพฤติกรรมแฝง (Latent Level Observation) เป็นวิธีการสังเกตที่ผู้สังเกตต้องลงความเห็น หรือตีความจากสิ่งที่สังเกตออกมาด้วย เช่น บรรยากาศในที่ประชุมตึงเครียดมาก เป็นต้น

1.4 หลักการสังเกต

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2523:14) กล่าวว่า การสังเกตในแต่ละครั้งจะต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการคือ ความตั้งใจ (Attention) การรับรู้ (Perception) และความไวของการรับรู้ (Sensation) จึงจะได้ข้อมูลที่แท้จริง

อารีย์ ดันท์เจริญรัตน์ (2526:21) ได้กล่าวว่า การสังเกตแต่ละครั้งควรใช้เวลาในการสังเกตนานพอที่จะเห็นภาพของพฤติกรรมที่แสดงในสถานการณ์นั้น โดยทั่วไปควรใช้เวลาในการสังเกตแต่ละครั้งอย่างน้อย 15 นาทีขึ้นไป

พนม ลิมอารีย์ (2530 : 55 – 57) ได้สรุปหลักการสังเกตที่ดีไว้ ดังนี้

1) กำหนดสิ่งที่จะสังเกตให้ชัดเจนก่อนจะเริ่มการศึกษารายกรณี

1) การสังเกตพฤติกรรม ผู้สังเกตจะต้องสังเกตพฤติกรรมควบคู่ไปกับสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมเสมอ

2) ควรทำการสังเกตเด็กเพียงคนเดียว ในการสังเกตครั้งหนึ่ง ๆ เพื่อศึกษาพฤติกรรมได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน

3) การสังเกตในขณะที่ทำกิจกรรมปกติ เช่น ในห้องเรียน ห้องประชุม สนามเล่น เป็นต้น เพื่อทำนายพฤติกรรมในอนาคตได้ดีที่สุด

4) ทำการสังเกตเป็นระยะเวลานาน ผู้สังเกตจำเป็นต้องใช้เวลาสังเกตเป็นระยะเวลาหลาย ๆ วัน เพราะมนุษย์ทุกคนย่อมมีอารมณ์แตกต่างกันไป ในแต่ละวัน อาจเป็นระยะเวลา 3 เดือน หรือ 1 ภาคเรียน

5) ควรทำการสังเกตในสถานการณ์วิกฤต ซึ่งผิดแผกไปจากสถานการณ์ปกติไปบ้าง เพราะจะทำให้ทราบพฤติกรรมที่แท้จริงบางประการของเด็กได้

7) การสังเกตเพื่อให้ได้มาซึ่งพฤติกรรมที่แท้จริง ควรมีการสังเกตหลาย ๆ คน เป็นการช่วยป้องกันข้อบกพร่อง ซึ่งอาจเกิดความไม่เที่ยงธรรม หรือมีอคติของผู้สังเกต และยังช่วยให้สามารถทำการสังเกตพฤติกรรมได้กว้างขวาง

8) ควรสังเกตพฤติกรรมด้านใดด้านหนึ่ง แต่เพียงด้านเดียวในการสังเกตครั้งหนึ่ง

9) ผู้สังเกตต้องพยายามฝึกฝนตนเอง อย่าให้เกิดความลำเอียง พยายามทำให้เที่ยงตรงที่สุดขณะสังเกต อย่างนำเอารูปร่างหน้าตาหรือคุณลักษณะประจำตัวของเด็ก หรือสิ่งอื่น ๆ มามีอิทธิพลต่อการสังเกตได้

10) การสังเกตจะมีคุณค่าเมื่อมีการบันทึกการสังเกตไว้อย่างถูกต้อง เพื่อเป็นหลักฐานนำไปคิดค้นหาสาเหตุแห่งพฤติกรรมที่เกิดขึ้น และคิดหาทางช่วยเหลือต่อไป

11) การสังเกตที่ดีจะต้องตรวจสอบผลที่ได้ด้วยเครื่องมือวัดที่แน่นอนอื่น ๆ ประกอบด้วย เพื่อเป็นที่เชื่อมั่นได้มากยิ่งขึ้น

12) ควรสังเกตในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน เช่น ขณะอยู่ในห้องเรียน ในโรงอาหาร ในชุมชน และในบ้าน นอกจากนี้ควรสังเกตขณะทำงาน ขณะเล่นกับเพื่อน รุนราวคราวเดียวกัน เพื่อช่วยให้ผู้สังเกตได้มองเห็นพฤติกรรมที่แท้จริง และแบบแผนพัฒนาการที่สำคัญของผู้ถูกสังเกต

13) ผู้สังเกตต้องระลึกไว้เสมอว่าการสังเกตเพียงครั้งเดียวไม่เป็นการเพียงพอที่จะเข้าใจเด็ก จำเป็นต้องสังเกตหลาย ๆ ครั้ง แล้วนำข้อมูลต่าง ๆ มาประมวลกันเข้าจึงจะช่วยให้เข้าใจได้ถูกต้องแม่นยำ

1.5 ลักษณะพฤติกรรมที่ควรสังเกต

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2529: 41 -42) ได้เสนอแนะลักษณะของพฤติกรรมที่ควรสังเกตไว้ดังนี้

- 1) พฤติกรรมที่ทุกคนหรือคนส่วนใหญ่สนใจ หรือดึงดูดความสนใจ ซึ่งเป็นพฤติกรรมทั้งทางบวกและทางลบ เช่น เรียนเก่ง มีพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นต้น
- 2) พฤติกรรมที่แสดงถึงความบกพร่องทางด้านร่างกายหรือจิตใจ เช่น เดินเขย่งเท้า แยกอยู่คนเดียว
- 3) พฤติกรรมที่เกิดขึ้นซ้ำซากหรือบ่อยครั้งเกินความจำเป็น ซึ่งอาจจะเกิดจากปัญหาทางจิตใจ เช่น การล้างมือบ่อยครั้งจนเกินปกติ การกระพริบตาบ่อยครั้ง เป็นต้น

1.6 ประโยชน์ของการสังเกต การสังเกตมีประโยชน์ดังต่อไปนี้

- 1) ให้ความละเอียดเพิ่มเติมจากข้อมูลที่ได้รับจากวิธีการอื่น ๆ
- 2) ให้อะไรที่จริงบางประการ ซึ่งสามารถได้มาด้วยวิธีอื่น ๆ
- 3) ช่วยให้เห็นพฤติกรรมที่แท้จริงของบุคคลโดยเฉพาะการสังเกตในขณะที่ผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัว
- 4) ช่วยให้เข้าใจบุคคลได้ดีขึ้น และช่วยเหลือได้ทันทีโดยไม่ต้องเสียเวลาและงบประมาณมาก

1.7 ปัญหาในการสังเกต

การสังเกตสำหรับการวิจัยส่วนใหญ่กระทำกับมนุษย์ ฉะนั้นจึงมักจะมีปัญหาในการสังเกต ดังนี้

1. การที่จะเข้าถึงผู้ที่จะถูกสังเกต จะต้องได้รับการยอมรับจากผู้ที่จะถูกสังเกตจึงสามารถสังเกตได้ โดยเฉพาะในกรณีที่เป็นการสังเกตแบบพริศการ
2. โอกาสที่จะสังเกต บางครั้งมีโอกาสน้อยที่จะสังเกตน้อย
3. ลำดับความสำคัญของเหตุการณ์ บางครั้งมีเหตุการณ์เกิดขึ้นพร้อมๆ กันหลายเหตุการณ์ ผู้สังเกตต้องวางลำดับความสำคัญของเหตุการณ์สังเกตให้ดี
4. การจดบันทึก อาจไม่ได้บันทึกทันที อาจทำให้ข้อมูลคลาดเคลื่อนไปได้

2. การบันทึกการสังเกต(Observation Record)

การบันทึกการสังเกตเป็นการกระทำเมื่อมีการสังเกตแล้วโดยใช้หลักในการบันทึก ดังนี้

- 1) บันทึกพฤติกรรมที่เห็นได้ชัดเจนโดยเรียงตามลำดับ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหลัง
  - 2) ใช้ภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจและสื่อความหมาย เพื่อผู้อื่นจะได้อ่านเข้าใจง่าย และเข้าใจตรงกันกับผู้บันทึก
  - 3) ควรบันทึกพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกต แยกออกจากการแสดงความคิดเห็นของผู้สังเกต และในการบันทึกพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตในแต่ละครั้ง ไม่ควรสรุปรวมพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกตหลายๆ ครั้ง เข้าด้วย
  - 4) ควรบันทึกทันทีหลังการสังเกตเสร็จสิ้นลงหรืออาจบันทึกในขณะที่สังเกต
- หากมีการสังเกตในระยะเวลาสั้น และมีผู้สังเกตหลายคน โดยแบ่งเวลาในการสังเกตและบันทึก

วิธีการบันทึกการสังเกตการบันทึกการสังเกตโดยทั่วไปมี 2 วิธีดังนี้

1. การบันทึกแบบอัตนัย (Subjective Record) เป็นวิธีการบันทึกที่ใส่ความคิดเห็นของผู้สังเกตไปพร้อมกับพฤติกรรมที่สังเกตได้ วิธีการบันทึกแบบนี้ที่นิยมกันมากคือ การบันทึกพฤติกรรมแบบพรรณนา (Descriptive Record) ซึ่งสามารถทำได้ง่ายโดยเขียนเป็นความเรียงไปเรื่อยๆ แต่ถ้าผู้สังเกตมีอคติต่อผู้ถูกสังเกต ข้อมูลที่บันทึกอาจไม่ตรงกับข้อเท็จจริงก็ได้

2. การบันทึกแบบปรนัย (Objective Record) เป็นการบันทึกเฉพาะพฤติกรรมที่เกิดขึ้นและแยกความคิดเห็นของผู้สังเกตออกจากกัน ซึ่งการบันทึกแบบนี้อาจจะกระทำได้ 2 วิธี ดังนี้

2.1 การบันทึกแบบไม่เป็นระบบ คือ บันทึกที่สังเกตตามจุดมุ่งหมายและตามลำดับเหตุการณ์ การบันทึกแบบนี้นิยมเรียกว่า ระเบียบพฤติกรรม (Anecdotal Record) เป็นวิธีที่นิยมมากกว่าการบันทึกพฤติกรรมแบบพรรณนา เนื่องจากผู้อ่านสามารถเข้าใจพฤติกรรมที่แท้จริงของผู้ถูกสังเกตได้มากกว่า

2.2 การบันทึกแบบเป็นระบบ คือ การบันทึกหลังจากที่มีการตีความหรือเข้าใจลักษณะของพฤติกรรมที่สังเกตได้อย่างถูกต้อง เป็นการบันทึกที่เป็นปรนัยมากที่สุด มีความเที่ยงตรงเชื่อถือได้ ซึ่งการบันทึกพฤติกรรมแบบนี้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

2.2.1 การบันทึกพฤติกรรมโดยใช้มาตราส่วนประเมินค่า (Graphic Rating Scale) คือ การบันทึกการสังเกต โดยทำเป็นมาตราส่วนประเมินลักษณะพฤติกรรมต่างๆตามที่กำหนดให้ตรงกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการสังเกต

2.2.2 การบันทึกพฤติกรรมแบบกำหนดลักษณะพฤติกรรม คือ การบันทึกการสังเกต โดยกำหนดลักษณะพฤติกรรมแล้วบรรยายลักษณะพฤติกรรมนั้นๆไว้หลายๆข้อความ ให้ผู้บันทึกทำเครื่องหมายหน้าข้อความที่คิดว่าตรงกับลักษณะพฤติกรรมที่สังเกตได้

2.2.3 การบันทึกพฤติกรรมแบบให้คะแนน (Scoring Scale) คือการบันทึกพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกต โดยการที่ผู้บันทึกประเมินลักษณะของพฤติกรรมที่สังเกตได้เป็นตัวเลขนี้จะเป็นรหัสที่แปลความหมายออกเป็นพฤติกรรมต่างๆ

3. **การสัมภาษณ์ (Interview)** เป็นการสนทนาหรือคุยกันระหว่างบุคคลสองคนอย่างมีจุดหมาย นับว่าเป็นกลวิธีรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่เราศึกษาได้เป็นอย่างดี เพราะในการสัมภาษณ์นั้น ผู้ศึกษามีโอกาสได้สังเกตปฏิกิริยาของเด็ก ที่มีต่อคำถามต่าง ๆ ด้วย ซึ่งจะทำให้ผู้ศึกษานำมาประกอบการพิจารณา ทำความเข้าใจพฤติกรรมของเด็กให้ดียิ่งขึ้น (พรจันทร์ เจียรอดิศักดิ์. 2536 : 12) การสัมภาษณ์เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล โดยประมวลคำตอบเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ที่ต้องการจะศึกษาจากตัวบุคคลเอง จากอาจารย์ประจำชั้นจากบิดามารดาผู้ปกครอง เช่น ประมวลคำตอบในด้านความประพฤติ การเรียน การใช้เวลาว่างสุขภาพ ความสัมพันธ์กับเพื่อน ความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว และแผนการของชีวิตในอนาคต(ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2529 : 62)

1) ความหมายของการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ หมายถึง การสนทนาหรือพูดคุยระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคน ขึ้นไป โดยมีจุดประสงค์ในการสนทนา ซึ่งอาศัยสัมพันธภาพและมนุษยสัมพันธ์เป็นกุญแจสำคัญของวิธีการสัมภาษณ์

2) ชนิดของสัมภาษณ์การสัมภาษณ์ที่นิยมใช้ในวงการแนะแนวและจิตวิทยามี 2 ชนิด (กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ, 2527 : 94 – 96) ดังนี้

1) การสัมภาษณ์เพื่อค้นหาหรือทราบข้อเท็จจริง (Fact Finding Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้สนทนาหรือซักถามข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้ถูกสัมภาษณ์ในด้านความคิดเห็น ความรู้สึก ความสนใจ เจตคติ และค่านิยมของผู้ถูกสัมภาษณ์เกี่ยวกับตนเอง และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อเป็นการหาข้อเท็จจริง หรือข้อมูลเพิ่มเติมจากที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งยังเป็นการตรวจสอบว่าข้อมูลที่มีอยู่ตรงกับข้อเท็จจริงหรือไม่

2) การสัมภาษณ์เพื่อให้คำปรึกษา (Counseling Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้รับการสัมภาษณ์ สนทนาหรือซักถามผู้ถูกสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เข้าใจ และมองเห็นสภาพปัญหาของตนเองได้ชัดเจน จนสามารถพิจารณาแก้ไขหรือตัดสินใจปัญหาของเขาได้หลังจากการให้สัมภาษณ์ นอกจากนั้นการสัมภาษณ์ชนิดนี้จะช่วยสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ด้วย

3) กระบวนการสัมภาษณ์แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ก่อนการสัมภาษณ์

3.2 ขณะสัมภาษณ์

3.3 การยุติการสัมภาษณ์

1.ก่อนการสัมภาษณ์กระบวนการขั้นนี้มีองค์ประกอบ 3 ประการ

1) การเตรียมบุคคล เป็นการเตรียมทั้งผู้สัมภาษณ์ และผู้ถูกสัมภาษณ์ให้พร้อมทั้งสองฝ่าย จะต้องมีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ในการสัมภาษณ์ และอาจต้องบอกจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

2) การเตรียมจุดมุ่งหมาย และหัวข้อในการสัมภาษณ์ อาจมีการบันทึกหัวข้อก่อนการสัมภาษณ์ และมีการจดบันทึกในขณะที่สัมภาษณ์ด้วย แต่ถ้าเป็นการสัมภาษณ์ที่ไม่บอกจุดมุ่งหมายที่แท้จริงก็ไม่ควรบันทึกหัวข้อที่จะสัมภาษณ์

3) การเตรียมสถานที่ซึ่งจะต้องมีลักษณะสะดวกสบาย ควรเป็นที่มืดซิด มีความเป็นส่วนตัว ปราศจากสิ่งรบกวน ซึ่งจะช่วยให้ข้อเท็จจริงมากขึ้นขณะสัมภาษณ์ ในขณะที่สัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์จะต้องใช้เทคนิคต่างๆในการสัมภาษณ์ซึ่งประกอบด้วยเทคนิคทั่วไปและเทคนิคเฉพาะกมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2529 : 100) กล่าวว่า ไม่ว่าจะเป็นการสัมภาษณ์ชนิดใดจะต้องใช้เทคนิคทั่วไป 4 ประการดังต่อไปนี้

1) การสังเกต (Observation) โดยใช้วิธีวาระรับสัมผัสทั้ง 5

2) การฟัง (Listening) เป็นเทคนิคที่ดีที่สุดในการแนะแนวและให้คำปรึกษา

3) การใช้คำถาม ผู้สัมภาษณ์อาจต้องถามผู้ถูกสัมภาษณ์ ในสิ่งที่ยังไม่กระจ่าง โดยใช้คำถามที่มีลักษณะเป็นมิตร ผู้ถูกสัมภาษณ์ฟังแล้วไม่เข้าใจว่าผู้สัมภาษณ์มีความตั้งใจที่จะช่วยเหลืออย่างแท้จริง

4) การพูด (Talking) การพูดที่ดีนั้นจะต้องแสดงการยอมรับเจตคติและความรู้สึกของผู้ถูกสัมภาษณ์ ใช้ภาษาและถ้อยคำที่เหมาะสมในขณะเดียวกันจะต้องพยายามพูดเพื่อควบคุมให้การสัมภาษณ์เป็นไปตามจุดหมายที่วางไว้

นอกจากนี้ยังมีเทคนิคเฉพาะสำหรับผู้สัมภาษณ์ ควรได้รับการฝึกฝนอย่างดี เพื่อช่วยให้การสัมภาษณ์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เทคนิคเฉพาะดังกล่าวมีดังนี้

1. การสร้างสายสัมพันธ์ (Rapport)
2. การแสดงความเห็นใจ (Sympathy)
3. การแสดงอารมณ์ร่วม (Empathy)
4. การทำให้เกิดความมั่นใจ (Assurance)
5. การแสดงความเห็นด้วย (Approval)
6. การทำให้เกิดความกระจ่าง (Clarification)
7. การสะท้อนความรู้สึก (Reflection of Feeling)
8. การใช้ความเงียบ (Using Silence)

3.1 การยุติการสัมภาษณ์

การยุติการสัมภาษณ์เป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งผู้สัมภาษณ์ควรยุติการสัมภาษณ์ที่ให้ผลทางบวก ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์จากไปด้วยความพึงพอใจ และอยากกลับมาให้สัมภาษณ์อีก ดังนั้นการยุติการสัมภาษณ์ควรพยายามให้เป็นธรรมชาติมากที่สุด เพื่อเป็นผลดีต่อการสัมภาษณ์ในครั้งต่อไป จึงควรปฏิบัติดังนี้

3.3.1 การให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีความเข้าใจเป็นอย่างดีว่า สิ่งที่เขาพูดไปแล้วจะเป็นผลดีต่อเขา และมั่นใจจะได้รับการเก็บไว้เป็นความลับ

3.3.2 ผู้สัมภาษณ์อาจตั้งคำถามให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้นำไปคิดก่อนยุติการสัมภาษณ์ จะเป็นประโยชน์มากเพื่อจะได้เป็นเรื่องราวที่ต่อเนื่องกันในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป

3.3.3 ผู้สัมภาษณ์ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สรุปสิ่งที่เขาคิดหรือรู้สึกในขณะสัมภาษณ์ เพื่อช่วยให้เขาเข้าใจสภาพปัญหายิ่งขึ้น และอาจต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเข้าใจผิดบางอย่าง โดยผู้สัมภาษณ์

3.3.4 ผู้สัมภาษณ์จะต้องใช้คำพูด และท่าทีที่น่านวลมีความจริงใจต่อผู้ถูกสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่าต้องการสัมภาษณ์คราวต่อไปอีก

3.3.5 มีการนัดวัน เวลา สถานที่ ในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป เมื่อยุติการสัมภาษณ์แล้ว ผู้สัมภาษณ์จะต้องเริ่มบันทึกผลการสัมภาษณ์ลงในแบบฟอร์มบันทึกการสัมภาษณ์ทันที ทั้งนี้เพื่อป้องกันข้อมูลที่ผิดพลาด

4. การเยี่ยมบ้าน(Home Visit)

การเยี่ยมบ้านเป็นวิธีการหนึ่ง ที่ใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล และร่วมมือกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครองในการช่วยเหลือผู้รับการศึกษา ข้อมูลที่ควรได้จากการเยี่ยมบ้าน ได้แก่ สภาพทั่วไปของบ้าน สภาพแวดล้อมของบ้าน ลักษณะท่าทีของผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ตลอดจนเจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อครู โรงเรียน และผู้รับการศึกษา เป็นต้น โดยทั่วไปแล้วผู้ไปเยี่ยมบ้านคือ ครูแนะแนวหรือครูประจำชั้นซึ่งเป็นตัวแทนของสถาบันการศึกษา ส่วนในสถาบันทางการแพทย์ ผู้มีหน้าที่เยี่ยมบ้าน คือ นักสังคมสงเคราะห์

4.1 วัตถุประสงค์ของการเยี่ยมบ้าน การเยี่ยมบ้านมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อต้องการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทางบ้าน
2. เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบ้านกับสถาบัน
3. เพื่อหาข้อมูลบางประการที่ไม่สามารถได้มาด้วยวิธีการอื่น ๆ

4.2 ข้อปฏิบัติในการเยี่ยมบ้าน

การเยี่ยมบ้าน มีขั้นตอนในการปฏิบัติดังนี้ (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2529 : 122)

1. ขั้นตอนเตรียมการก่อนเยี่ยมบ้าน
  - 1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการเยี่ยมบ้าน
  - 1.2 นัดหมายวัน เวลา ที่จะไปเยี่ยมบ้านกับผู้ปกครอง
2. ขณะเยี่ยมบ้าน จะต้องปฏิบัติดังนี้
  - 2.1 แสดงสัมมาคารวะต่อเจ้าของบ้าน และแสดงความเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
  - 2.2 ใช้การสังเกตและจดจำสิ่งที่ได้พบเห็น
  - 2.3 ระยะแรกของการสนทนาควรหาทางสนับสุนน ให้ผู้รับการศึกษาร่วมสนทนาด้วย เพื่อสังเกตสัมพันธภาพระหว่างผู้รับการศึกษากับผู้ปกครอง
  - 2.4 พยายามกระตุ้นให้ผู้ปกครองแสดงทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้รับการศึกษาและสถาบันให้มากที่สุด
  - 2.5 กล่าวถึงผู้รับการศึกษาในด้านดีที่เป็นจริง
  - 2.6 ไม่ควรทำตัวเป็นพิธีรีตอง

2.7 ใช้เวลาเขียนบ้านประมาณ 30 – 60 นาที หรือสังเกตจากกิริยาอาการของเจ้าของบ้านที่แสดงว่าอึดอัด หรือ มีธุรกิจที่ต้องทำ

3. หลังการเขียนบ้าน มีการจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ทันทีเมื่อกลับจากการเขียนบ้านโดยใช้แบบฟอร์มในการบันทึกการเขียนบ้าน

5. อัตชีวประวัติ(Autobiography)

การเขียนอัตชีวประวัติ เป็นการให้บุคคลเขียนเล่าประวัติตนเอง ตามที่ตนเองมอง โดยมุ่งเข้าถึงความรู้สึกนึกคิดของเด็กที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นสำคัญ (อารี ตันท์เจริญรัตน์. 2526 : 78) นอกจากนี้ กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2529 : 38) ยังกล่าวว่าอัตชีวประวัติ คือการที่บุคคลได้เขียนบรรยายประวัติความเป็นมาของตนเอง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนความหวังในอนาคต ส่วน ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529 : 78) กล่าวว่าอัตชีวประวัติ หมายถึง เรื่องราวของชีวิตของบุคคล ซึ่งเจ้าตัวเป็นผู้เขียนเอง และเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่ใช้ในการแนะแนว โดยให้นักเรียนเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับตนเองทั้งในด้านความรู้สึกนึกคิด เจตคติ ประสบการณ์ ตลอดจนการกระทำต่าง ๆ ฯลฯ พรจันท์ เจียรอดิศักดิ์ (2536 : 14) ได้เสนอว่า อัตชีวประวัติข้อมูลส่วนใหญ่ควรมีหัวข้อ ดังนี้

1. ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ของผู้เขียน
2. ข้อมูลที่เป็นความรู้สึกนึกคิด เจตคติ ที่มีต่อตนเองและผู้อื่น
3. ข้อมูลที่เกี่ยวกับการตั้งความหวังในอนาคต

จากข้อความข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า อัตชีวประวัติ เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่ง ซึ่งสามารถให้ผู้รับการศึกษได้เขียนบรรยายเรื่องราวของเขาอย่างเสรี ตั้งแต่อดีตปัจจุบัน จนถึงอนาคต ซึ่งจะช่วยให้ผู้ศึกษาได้ทราบถึงลักษณะของบุคคลนั้น

1. วัตถุประสงค์ในการเขียนอัตชีวประวัติ

การเขียนอัตชีวประวัติมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) เพื่อให้บุคคลได้ระบายความรู้สึกที่มีต่อตนเอง และสิ่งแวดล้อม
- 2) เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจบุคคลที่เขียนอัตชีวประวัติ
- 3) เพื่อทราบข้อเท็จจริงเพิ่มขึ้นจากการรวบรวมข้อมูลโดยวิธีอื่น ๆ

2. รูปแบบของอัตชีวประวัติ

การเขียนอัตชีวประวัติมี 2 รูปแบบ

- 1) แบบไม่กำหนดโครงสร้างหรือหัวข้อ (Unstructured Autobiography)
- 2) แบบกำหนดโครงสร้างหัวข้อ (Structured Autobiography)

1 แบบไม่กำหนดโครงสร้างหรือหัวข้อ

การเขียนแบบนี้จะเป็นโอกาสให้ผู้เขียนบรรยายเรื่องราวของเขาเอง โดยการเขียนความเรียงอิสระ ซึ่งวิธีนี้นักจิตวิทยาเชื่อว่าเป็นวิธีที่บุคคลจะเปิดเผยเรื่องราวที่เป็นความจริง ซึ่งซ่อนเร้นอยู่ในส่วน

ลึกของจิตใจ การเขียนแบบนี้จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่ามากในการให้คำปรึกษา แต่ยากต่อการตีความหมายเพราะมิได้เขียนตามรูปแบบใด ๆ

2. แบบกำหนดโครงสร้างหรือหัวข้อ

การเขียนแบบนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของผู้ให้เขียน ว่าต้องการทราบเกี่ยวกับเรื่องใด แต่ก็มีผู้พยายามคิดหัวข้อขึ้นมาเสนอแนะไว้มากมาย โดยแบ่งตามระดับของผู้เขียนแบบฟอร์ม มีหลายแบบฟอร์ม แต่ไม่ว่าจะเป็นแบบฟอร์มใด ๆ ต้องมีเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นมาในอดีต ตั้งแต่จำความได้ จนถึงปัจจุบัน และกล่าวถึงความมุ่งหวังในอนาคตด้วย

5. บันทึกประจำวัน(Diary Report)

การเขียนบันทึกประจำวันหรืออนุทินส่วนตัว คือ การที่บุคคลเขียนเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับกิจกรรมและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ตนได้ประสบในแต่ละวัน ตลอดจนความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของตน เกี่ยวกับกิจกรรมและเหตุการณ์เหล่านั้น (พนม ลิมอารีย์. 2530 : 120) ในการบันทึกอาจมีแบบฟอร์มหรือไม่ก็ได้ แต่จะมีหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ชื่อ อายุ เพศ ของผู้บันทึก
2. วัน เดือน ปี ที่บันทึก
3. กิจกรรมที่ทำในวันนั้น โดยต้องทำต่อเนื่องอย่างน้อย 1 สัปดาห์ จะทำให้

ทราบลักษณะนิสัยของผู้บันทึกได้

6. สังคมมิติ(Sociometry)

สังคมมิติ เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ครูหรือผู้แนะแนวใช้ศึกษานักเรียนของตน เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนที่เรียนอยู่ในห้องเดียวกัน ว่ามีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างไร เป็นการศึกษาบรรยากาศทางสังคม และอารมณ์ภายในห้องเรียน โดยเกี่ยวข้องกับความรู้สึกของนักเรียนในด้านความพึงพอใจ รังเกียจ และเฉย ๆ ซึ่งนักเรียนแต่ละคนแสดงต่อนักเรียนคนอื่น ๆ

6.1 จุดมุ่งหมายของการทำสังคมมิติ

การทำสังคมมิติมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญอยู่ 5 ประการ คือ

1. เพื่อทราบว่านักเรียนภายในห้องเรียนเดียวกัน มีความสัมพันธ์กันอย่างไร แยกเป็นกลุ่มย่อย ๆ กี่กลุ่ม
2. เพื่อทราบว่าในกลุ่มย่อย ๆ แต่ละกลุ่มมีใครบ้างและมีลักษณะของกลุ่มเป็นอย่างไร
3. เพื่อทราบว่านักเรียนคนใดที่เพื่อนชอบ และนิยมยกย่องมากที่สุด และเพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น
4. เพื่อทราบว่านักเรียนคนใดที่ไม่สามารถเข้าสังคมหรือถูกทอดทิ้ง
5. เพื่อทราบว่านักเรียนคนใดที่เพื่อนไม่ชอบ

6.2 หลักการทำสังคมมิติ

1. สมาชิกในกลุ่มควรจะรู้จักและคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี ก่อนทำสังคมมิติผู้ทำควรมีความสัมพันธ์อันดีและคุ้นเคยกับสมาชิกในกลุ่มพอควร

2. แจ้งจำนวนและรายชื่อสมาชิกให้ทุกคนในกลุ่มทราบ
3. การทำสังคมมิติแต่ละครั้ง ควรสมมติสถานการณ์เพียงสถานการณ์เดียว
4. ไม่ควรบอกล่วงหน้า เพราะจะทำให้ข้อมูลไม่เป็นธรรมชาติ
5. การทำสังคมมิติในแต่ละสถานการณ์ควรให้สมาชิกเลือกมากกว่าหนึ่งอันดับ

แต่ไม่ควรเกินสามอันดับ

6. การแปลความหมายของสังคมมิติในแต่ละสถานการณ์จะแตกต่างกัน
7. ควรใช้วิธีอื่นควบคู่ไปด้วย เช่น กลวิธีไครเอย์ ฯลฯ

6.3 คำศัพท์ที่ใช้ในการทำสังคมมิติ

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2529 : 188 – 189) ได้อธิบายคำศัพท์ที่นิยมใช้ในการทำสังคมมิติ ดังนี้

1. Sociometric Question หรือ Sociometric Criterion คือ คำถามหรือสถานการณ์ที่ผู้ทำสังคมมิติกำหนดขึ้นมา เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มเลือกบุคคลบางคนในกลุ่ม
2. Sociogram คือ แผนผังสังคมมิติ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลในกลุ่ม
3. Sociometric Clique หรือ Subgroup คือ กลุ่มย่อยๆ ในกลุ่มใหญ่ ซึ่งอาจมีหลายกลุ่ม กลุ่มย่อยที่เล็กที่สุดอาจมีสมาชิกเพียง 2 คน ก็ได้
4. Mutual Choice คือ การที่บุคคล 2 คน ต่างเลือกซึ่งกันและกัน อาจเป็นอันเดียวกัน หรือคนละอันดับก็ได้
5. Star หรือ Leader คือ บุคคลที่ได้รับเลือกจากสมาชิกในกลุ่มมากที่สุด
6. Rejectee คือ บุคคลที่ไม่ได้รับเลือกจากกลุ่มเลย เพราะเป็นที่รังเกียจของสมาชิกในกลุ่ม แต่บุคคลนั้นยังเลือกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม
7. Isolate คือ บุคคลที่แยกตัวออกจากกลุ่มอยู่โดดเดี่ยว โดยไม่ได้รับเลือกจากสมาชิกในกลุ่ม และบุคคลนั้นก็ไม่เลือกสมาชิกในกลุ่มด้วย
8. Neclectee คือ บุคคลที่ได้รับเลือกจากกลุ่มเพียงเล็กน้อย และบุคคลนั้น มักอยู่ห่างไกลจากสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม
9. Sociometric Cleavage คือ การขาดการเลือกซึ่งกันและกัน ระหว่างบุคคลสองคน หรือมากกว่าสองคนขึ้นไปของกลุ่มย่อย ๆ
10. Sociometric Structure คือ โครงสร้างทางสังคมมิติที่แสดงแบบแผนของการเลือกระหว่างสมาชิกของกลุ่ม โดยเน้นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกัน

11. Sociometric Test คือ วิธีการทดสอบเพื่อวัดโครงสร้างทางสังคมมิติ
12. Sociometric Score คือ จำนวนครั้ง หรือคะแนนที่แต่ละบุคคลได้รับเลือกจากสมาชิกในกลุ่ม
13. Sociometric Status คือ สถานภาพของบุคคลในกลุ่ม เช่น Star, Rejectee, Rejectee, Isolate, Neglectee เป็นต้น

6.4 ลำดับขั้นของการทำสังคมมิติ การทำสังคมมิติมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การกำหนดสถานการณ์
- ขั้นที่ 2 การทำตารางผลการเลือก
- ขั้นที่ 3 การสร้างแผนสังคมมิติ
- ขั้นที่ 4 การตีความหมายจากแผนสังคมมิติ

นอกจากนี้ ยังมีวิธีหนึ่งที่น่าสนใจใช้กันมาก ควบคู่ไปกับสังคมมิติในปัจจุบันคือ กลวิธี “ใครเอ่ย” กลวิธี “ใครเอ่ย” (Guess who or Who’s who technique) เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้ครูแนะแนวและผู้ให้คำปรึกษาได้ทราบถึงเจตคติ (Attitude) ส่วนตัว ระหว่างสมาชิกในห้องเรียน คือ กลวิธี “ใครเอ่ย” (Guess who technique) อันเป็นกลวิธีหนึ่งสำหรับการหาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน โดยการถามจากเพื่อนนักเรียนเอง เป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้ประโยชน์มาก ในบางครั้งความเห็นของนักเรียนและครูที่มีต่อกันอาจจะไม่เหมือนกัน เช่น นักเรียนที่ครูเห็นว่าเป็นเด็กดีในสายตาครูนั้น อาจเป็นบุคคลที่เพื่อนฝูงไม่ค่อยชอบเท่าใดนัก เป็นต้น

กลวิธี “ใครเอ่ย” ดำเนินการโดยครูเป็นผู้เขียนลำดับของคำถาม เกี่ยวกับคุณลักษณะต่าง ๆ ของเด็ก และเด็กแต่ละคนจะได้รับการขอร้องให้เขียนชื่อบุคคลในห้องเรียนที่เขาคิดว่า มีลักษณะที่ตรงกันหรือใกล้เคียงกับคำถามเหล่านั้น โดยวิธีการนี้เท่ากับเป็นการเปรียบเทียบในทางที่บุคคลหนึ่งมองเห็นตัวเขาเอง และจากการที่บุคคลอื่นได้มองดูและรับรู้เกี่ยวกับตัวเขา

การดำเนินเกี่ยวกับกลวิธี “ใครเอ่ย” นี้ ครูจะต้องแน่ใจเสียก่อนว่า เด็กทุกคนในชั้นเรียน ได้รู้จักและคุ้นเคยกันเป็นอย่างดีแล้ว เด็กจึงจะสามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง นอกจากนี้ครูต้องทำให้เด็กไว้วางใจได้ว่า การตอบคำถามของเขาจะได้รับการปกปิดไว้เป็นความลับอย่างดียิ่ง

การวิเคราะห์ผลของกลวิธีนี้ จะควบคู่กันไปกับข้อทดสอบสังคมมิติแหล่งต่าง ๆ ของการเลือกควรได้รับการพิจารณาพิเคราะห์ และความพยายาม ควรถูกกระทำขึ้นเพื่อค้นคว้าหาความหมายที่อยู่เบื้องหลังของการเลือกเหล่านั้น

7. แบบสอบถาม(Questionnaires)

แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้น เพื่อประสงค์ให้ผู้ถูกถามได้ตอบตามลำพัง โดยกรอกข้อความลงไป อาจเป็นข้อความสั้น ๆ หรือยาวก็ได้ ช่วยให้ผู้ถามได้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ อย่างกว้างขวาง เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการ เจตคติความรู้สึกและความคิดเห็นของบุคคล รวมทั้ง

ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราวส่วนตัว สภาพครอบครัว ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความสนใจ การใช้เวลาว่าง สุขภาพ นิสัยในการทำงาน ตลอดจนโครงการศึกษาและอาชีพในอนาคตของนักเรียน

7.1 ชนิดของแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการแนะแนวนั้น สามารถจำแนกออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. แบบสอบถามแบบกรอกข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามชนิดนี้จัดทำขึ้น เพื่อให้ นักเรียนที่ถูกถามได้กรอกข้อความลงไป เรื่องราวที่ถามเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงส่วนตัว ภูมิหลัง และโครงการในอนาคต แบบสอบถามนี้นำมาใช้เพื่อยืนยันหรือตรวจสอบข้อมูล

ต่าง ๆ ของนักเรียนที่ได้รวบรวมมาก่อน

2. แบบสอบถามแบบการประเมินผล จัดทำขึ้นเพื่อให้ นักเรียนได้บอกถึงปฏิกิริยาของตน ที่มีต่อการเรียนการสอน กิจกรรม และบริการต่าง ๆ ของโรงเรียน

3. แบบสอบถามแบบติดตามผล จะนำมาใช้เพื่อทราบความเป็นไปของนักเรียนเก่า และเพื่อประเมินค่าประสิทธิภาพของโครงการต่าง ๆ ในโรงเรียน เพื่อโรงเรียนจะได้ นำข้อมูลที่ได้นั้น เป็นแนวทางสำหรับเตรียมนักเรียนเพื่อชีวิตภายนอกโรงเรียน

7.2 การสร้างแบบสอบถาม

ในการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการแนะแนว ควรปฏิบัติดังนี้

1. ตั้งจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนว่าต้องการทราบเรื่องราวของนักเรียนในด้านใดบ้าง
2. สร้างคำถามเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และคำถามแต่ละข้อ จะต้องมีความหมายเป็นนัยเดียว โดยการถามเพียงสิ่งเดียว
3. แยกคำถามออกเป็นหมวดหมู่ จัดให้มีความต่อเนื่องของเรื่อง และเรียงลำดับความสำคัญ
4. ภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามควรจะได้มีความกะทัดรัด เข้าใจง่าย เหมาะกับระดับชั้น และวัยของผู้ตอบ
5. แบบสอบถามทุกฉบับควรจะได้มีคำสั่งชี้แจงให้ชัดเจน เพื่อเป็นการของความร่วมมือกับนักเรียนในการตอบแบบสอบถาม โดยการขอให้กรอกข้อความให้ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง
6. ผู้ใช้แบบสอบถามจะต้องแจ้งให้นักเรียนทราบว่า ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากแบบสอบถาม จะเก็บไว้เป็นความลับ และข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของนักเรียนเท่านั้น
7. คำถามที่ไม่จำเป็น ควรจะได้ตัดทิ้งให้หมด และการหลีกเลี่ยงคำถามที่แนะนำคำตอบให้ เพราะนักเรียนส่วนมากชอบที่จะให้คำตอบที่ถูกแนะว่าเป็นคำตอบที่ “ถูกต้อง” เพราะจะทำให้ไม่เข้าใจนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ทั้งยังทำให้ข้อมูลที่ได้อาจความเชื่อถือได้ และไม่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง

8. แบบสอบถามที่จัดทำเรียบร้อยแล้ว ควรจะได้นำไปให้นักเรียนทดสอบตอบก่อน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ตรวจสอบ และแก้ไขให้เหมาะสม จึงค่อยนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มที่ต้องการถามจริง ๆ

9. การกำหนดขอบข่ายความสั้นยาวของแบบสอบถามให้เหมาะสม เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้องสมบูรณ์ แบบสอบถามที่ดีควรมีลักษณะสั้น ๆ เท่าที่จะทำได้ ถ้ามีสิ่งที่ต้องการทราบหลายเรื่อง ก็สร้างแบบสอบถามแยกเป็นตอน ๆ เป็นเรื่อง ๆ ไป

10. แบบสอบถามที่ต้องการให้แสดงความคิดเห็น หรือเจตคติออกมา ไม่ควรให้นักเรียนเขียนชื่อ เพราะอาจทำให้ไม่กล้าตอบตามความเป็นจริงเกรงว่าจะมีผลสะท้อนในภายหลัง แต่แบบสอบถามที่ใช้เพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียนจำเป็นจะต้องให้นักเรียนบอกชื่อของตนในแบบสอบถามด้วย

7.3 ประโยชน์ของแบบสอบถาม

แบบสอบถามถ้าสร้างและใช้อย่างเหมาะสมแล้ว จะได้ประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามช่วยให้ได้ทราบเรื่องราวต่าง ๆ ของนักเรียนเป็นจำนวนมากในระยะเวลาอันสั้น
2. แบบสอบถามช่วยให้ทราบเรื่องราวของนักเรียนหลาย ๆ ด้าน พร้อม ๆ กัน และเป็นข้อมูลที่ปัจจุบัน
3. แบบสอบถามช่วยให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ เพิ่มเติมจากข้อมูลเดิมที่ได้รวบรวมเอาไว้ก่อนแล้ว
4. แบบสอบถามช่วยให้ทราบถึงปัญหา และความต้องการของนักเรียน ทำให้ครูและผู้นำนโยบายสามารถให้ความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

7.4 การใช้แบบสอบถามเพื่อช่วยให้การใช้แบบสอบถามได้ผลอย่างเต็มที่ ครู หรือผู้นำนโยบายควรปฏิบัติ ดังนี้

1. จะต้องพยายามกระตุ้น และจูงใจ ให้นักเรียน กรอกแบบสอบถามด้วยความจริงใจ ไม่ปกปิด ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการแนะนำอย่างแท้จริง
2. ควรจะได้ให้ความมั่นใจกับนักเรียนว่าข้อเท็จจริงต่าง ๆ จะเก็บรักษาไว้เป็นความลับ ไม่เปิดเผยให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องได้ทราบ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากนักเรียนเสียก่อน
3. ควรอธิบายให้นักเรียนได้ทราบถึง วัตถุประสงค์ของการให้นักเรียนกรอกแบบสอบถาม ตลอดจนวิธีการตอบอย่างละเอียด เพื่อช่วยให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการตอบแบบสอบถามและให้ความร่วมมืออย่างยิ่ง

8. แบบทดสอบ(Tests)

การใช้แบบทดสอบเป็นการรวบรวมข้อมูลที่มีระบบ และเป็นวิธีการที่ควบคุมสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรัดกุม มีกฎเกณฑ์แน่นอน ผลที่ได้จากแบบทดสอบนั้นมีความหมายชัดเจน ในการแนะนำจะนำแบบทดสอบมาใช้ในกรณีที่ต้องการทราบข้อมูลเด่นชัด ซึ่งเฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การใช้แบบทดสอบเมื่อต้องการจะทราบถึงความถนัด ความสนใจ ความสามารถ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน หรือบุคลิกภาพ และปัญหาที่เด็กกำลังมีอยู่ เป็นต้น

8.1 ความหมายของแบบทดสอบการทดสอบหมายถึง การนำชุดของคำถามที่สร้างขึ้น ที่เรียกว่าแบบทดสอบนำไปเร้าหรือกระตุ้นให้บุคคล แสดงพฤติกรรมตอบสนองออกมา และพฤติกรรมนั้นสามารถวัดได้หรือสังเกตได้ ดังนั้นในการเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคลโดยวิธีการทดสอบนั้น สิ่งที่สำคัญมีได้ก็คือ “แบบทดสอบ” ซึ่งสร้างขึ้นตรงกับวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคลในแต่ละครั้ง

8.2 จุดมุ่งหมายของแบบทดสอบ จุดมุ่งหมายสำคัญของการนำวิธีทดสอบ มาใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นรายบุคคลมี 5 ประการ คือ

1. เพื่อพยายามรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้ครูและผู้แนะนำได้รู้จักและเข้าใจนักเรียนของตนได้ดียิ่งขึ้น
2. เพื่อครูและผู้แนะนำ จะได้นำผลจากการทดสอบไปใช้ในการวินิจฉัยนักเรียน
3. เพื่อให้ให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจอย่างถูกต้อง
4. เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองนักเรียนได้มีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับขีดความสามารถและความเข้าใจของบุตรหลานของตน
5. เพื่อทางโรงเรียนจะได้นำผลการทดสอบที่ได้ ไปใช้ในการจำแนกตัวนักเรียน โดยเฉพาะในด้านบริการจัดวางตัวบุคคล

8.3 ประโยชน์ของการใช้แบบทดสอบ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล

1. การทดสอบช่วยให้ครูและผู้แนะนำวินิจฉัยนักเรียนได้ถูกต้องแม่นยำ และเป็นที่ยึดถือได้มากกว่าการไม่ใช้การทดสอบเสียเลย
2. การทดสอบที่ดีจะช่วยให้ครู และผู้แนะนำ สามารถจัดแบ่งกลุ่มนักเรียน หรือจัดวางตัวบุคคลได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
3. ข้อมูลที่ได้จากการทดสอบมีความหมายชัดเจนกว่าข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือที่ไม่ใช้การทดสอบ
4. การเก็บข้อมูลโดยใช้กลวิธีการทดสอบ ช่วยให้ครูและผู้แนะนำได้ข้อมูลในเวลาอันรวดเร็วและสะดวก

8.4 ประเภทของแบบทดสอบที่นำมาใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล

1. แบบทดสอบวัดเชาว์ปัญญา (Intelligence tests)

2. แบบทดสอบวัดความถนัด (Aptitude tests)
3. แบบทดสอบวัดความสนใจ (Interest tests)
4. แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ (Personality tests)
5. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียน (Achievement Test)

8.5 แบบทดสอบที่ศึกษานำมาใช้ในการศึกษารายกรณีครั้งนี้ ได้แก่

8.5.1 แบบทดสอบวัดเชาวน์ปัญญา (Intelligence tests) ที่ใช้สำหรับวัดความสามารถทั่วไปทางสติปัญญาของบุคคล ในการแนะนำเอาแบบทดสอบชนิดนี้มาใช้ เพื่อต้องการทราบถึงระดับเชาวน์ปัญญาของผู้ถูกวัด โดยการนำเอาผลของระดับเชาวน์ปัญญา ที่เรียกว่าเกณฑ์ภาคเชาวน์ หรือ IQ (Intelligence Quatient) มาใช้เพื่อต้องการวินิจฉัยปัญหาและทำนายความสำเร็จของผู้ถูกวัด

แบบทดสอบเชาวน์ปัญญาที่ใช้ ได้แก่

แบบทดสอบโพเกรสซีฟแมทริซิซ (Progressive Matrices) ของราเวน (Raven)

นักจิตวิทยาชาวอังกฤษ

ลักษณะแบบทดสอบ

นำแบบทดสอบซึ่งประกอบด้วยรูปภาพ 60 รูป โดยแบ่งออกเป็น 5 ชุด ละ 12 รูป แต่ละรูปมีส่วนที่ขาดหายไป นักเรียนต้องเลือกชิ้นที่จะต้องนำมาเติมให้สมบูรณ์ โดยเลือกจากชิ้นต่างๆ ที่มีไว้ให้เลือกเป็นจำนวน 6 หรือ 8 ชิ้น

การแปลความหมาย

จากคะแนนระดับสติปัญญาที่คำนวณได้ นำมาแปลความหมายได้ดังนี้

ระดับสติปัญญา ความหมาย

130 ขึ้นไป	อัจฉริยะ (Very Superior)
120-129	ฉลาดมาก (Superior)
110-119	ฉลาด (Bright Nomal)
90-109	เกณฑ์ปกติ (Average)
80-89	ปัญญาทึบ (Dull Nomal)
68-79	ปัญญาทึบในขั้นที่รับการศึกษาในชั้นเรียนซ้ำได้(Boderline)
52-67	ปัญญาอ่อนขั้นที่รับการศึกษาพิเศษได้ (Mild Mental Retardation)
36-51	ปัญญาอ่อนในขั้นพื่อรับการฝึกอาชีพง่ายๆและเรียนรู้การช่วยเหลือตัวเองได้ (Moderate Mental Retardation)
20-35	ปัญญาอ่อนในขั้นไม่สามารถดูแลช่วยเหลือตัวเองได้และต้องมีผู้คุ้มครอง (Serve Mental Retardation)
ต่ำกว่า 20 ลงไป	ปัญญาอ่อนต่ำสุด (Profound Mental Reditation)

8.5.2 แบบทดสอบบุคลิกภาพ (Personality tests) หมายถึงแบบทดสอบที่นอกเหนือจากแบบทดสอบความสามารถทางสมอง โดยมุ่งสำรวจลักษณะภายนอกที่มองเห็น หรือนิสัย ลักษณะอารมณ์ เจตคติ การปรับตัว และความสนใจ เพื่อจะบรรยายว่านักเรียนเป็นอย่างไรในลักษณะที่ปรากฏแก่สายตา หรือลักษณะภายในส่วนบุคคล หรือทั้งสองลักษณะพร้อมๆกัน

แบบทดสอบบุคลิกภาพที่ใช้ ได้แก่ แบบทดสอบบุคลิกภาพแบบเก็บตัว-แสดงตัว ของ คาร์ล จุง (ประพิม พยอมใหม่ .2549 : 66-67 อ้างถึงใน Carl Jung .1921)

แบบทดสอบบุคลิกภาพ แบบเก็บตัว-แสดงตัว ลักษณะเครื่องมือ เป็น ข้อความที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัยของนักเรียน 20 ข้อ โดยให้นักเรียนพิจารณาว่าข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของตนเองมากน้อยเพียงใด โดยนักเรียนทำเครื่องหมายลงในช่องทางขวามือโดยพิจารณา ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนเพียงครึ่งเดียว
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยมากจนแทบจะไม่เกิดขึ้นเลย

การแปลความหมายข้อมูลจากคะแนนที่ได้ ดังนี้

คะแนน 13 - 30 บุคลิกภาพแบบเก็บตัว

คะแนน 31 - 48 บุคลิกภาพแบบเก็บตัวบ้างแสดงตัวบ้าง

คะแนน 49 - 65 บุคลิกภาพแบบแสดงตัว

บุคลิกภาพแบบเก็บตัว - แสดงตัว มีลักษณะดังนี้

บุคลิกภาพแบบเก็บตัว (Introvert Personality) บุคคลมีลักษณะสนใจในตนเอง เชื่อมมั่นในความนึกคิดของตนเองมาก คิดถึงตนเองเป็นสำคัญ ไม่ชอบติดต่อสมาคมกับใคร ชอบอยู่คนเดียว มีอารมณ์มั่นคง ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงและเก็บความรู้สึกเก่ง บุคลิกภาพแบบเก็บตัว (Extrovert Personality) บุคคลมีลักษณะสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีความสุขที่ได้คบหาสมาคมกับกลุ่มเพื่อน ชอบการเคลื่อนไหวและชอบทำสิ่งต่างๆโดยไม่ต้องวางแผนล่วงหน้า

8.6 ข้อควรคำนึงถึงในการใช้แบบทดสอบ

แบบทดสอบจะมีคุณค่าเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับผู้ที่ใช้แบบทดสอบ ผู้ที่ใช้แบบทดสอบควรมีความรู้ความเข้าใจวิธีการต่าง ๆ อย่างดีพอ เพื่อจะได้ผลดี ข้อมูลมีประสิทธิภาพ จึงมีข้อเสนอแนะในการใช้แบบทดสอบ ดังนี้

1. ผู้ที่ใช้แบบทดสอบควรเป็นผู้ที่มีความชำนาญ เชี่ยวชาญในแบบทดสอบนั้น ๆ เคยได้รับการเรียนรู้หรืออบรมมาดีพอ

2. ไม่ควรใช้แบบทดสอบมาเป็นเครื่องมือยืนยันความสามารถหรือเก่งกล้าอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้ระลึกเสมอว่า ต้องการได้ข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบไปเพื่อช่วยเหลือบุคคลไม่ใช่การพิสูจน์

3. ใช้แบบทดสอบเมื่อจำเป็น เป็นต้นว่า ไม่สามารถหาข้อมูลได้จากวิธีอื่น ๆ และไม่ใช้พร่ำเพรื่อ

4. ก่อนการใช้แบบทดสอบ ควรแน่ใจว่าบุคคลที่จะถูกทดสอบนั้นเหมาะกับแบบทดสอบนั้น ๆ

5. ไม่จำเป็นต้องนำผลที่แปลได้จากแบบทดสอบมารายงานให้ผู้ถูกทดสอบทราบโดยละเอียด เพราะบางอย่างควรทราบแต่ส่วนรวมเท่านั้น

9. ระเบียบสะสม (Cumulative Record)

จำเนียร ช่วงโชติ (2517 : 212) ได้ให้ความหมายของระเบียบสะสม ไว้ดังนี้

ระเบียบสะสม คือ เอกสารอย่างหนึ่งที่เป็นที่รวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง และรายละเอียดต่าง ๆ ของนักเรียนแต่ละคนอย่างมีแบบแผน เช่น ประวัติส่วนตัว ประวัติครอบครัว รายงานการเรียน รายงานการทดสอบ รายงานสุขภาพ ความถนัด ความสนใจ กิจกรรมพิเศษ โครงการศึกษา และอาชีพในอนาคต บันทึกการสัมภาษณ์ บันทึกการให้คำปรึกษาและรายงานอื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนต้องการทราบเกี่ยวกับตัวนักเรียน

ระเบียบสะสมใช้สำหรับบันทึกและรวบรวมรายละเอียด ของความเป็นไปของนักเรียนติดต่อเนื่องกันเป็นเวลานาน นับตั้งแต่นักเรียนเริ่มเข้าโรงเรียนจนออกจากโรงเรียนไปเพื่อการศึกษาต่อชั้นสูง หรือเพื่อการประกอบอาชีพ และจะเป็นด้วยประการใดก็ตาม ระเบียบสะสมควรจะได้ติดตามไปด้วย เพื่อสำหรับใช้เป็นหลักฐานให้ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ได้ศึกษา รู้จักและเข้าใจได้ถูกต้อง

9.1 ชนิดของระเบียบสะสม ระเบียบสะสมที่ใช้อยู่ในปัจจุบันสามารถจำแนกประเภทได้ 3 ลักษณะ คือ

1. จำแนกตามลักษณะของการเก็บข้อมูล
2. จำแนกตามลักษณะของแบบฟอร์มของระเบียบ
3. จำแนกตามลักษณะแบบฟอร์มของระเบียบ

ประเภทของระเบียบสะสมจำแนกตามลักษณะของการเก็บข้อมูลได้ 2 ประเภท

1. แบบที่โรงเรียนเป็นผู้เก็บข้อมูลเอง แบบนี้โรงเรียนหรือครูเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน โดยทางโรงเรียนอาจได้ข้อมูลจากตัวเด็กบอกเอง หรือจากบุคคลอื่น เช่น บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือครูสังเกตเอง วิธีนี้อาจได้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม การสังเกต การเขียนอัตชีวประวัติ การทำสังคมมิติ และอื่น ๆ

2. แบบที่นักเรียนเป็นผู้เก็บข้อมูลเอง แบบนี้จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักตัวเองดีขึ้น ข้อมูลต่าง ๆ นักเรียนจะเป็นผู้กรอกเอง แต่เก็บรักษาไว้ในโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นแบบมีคำถามแล้วเว้นช่องให้นักเรียนตอบ

ประเภทของระเบียบสะสมจำแนกตามลักษณะของแบบฟอร์ม ระเบียบแบ่งได้ 3 แบบ

1. แบบเป็นช่องหรือเป็นแฟ้ม ระเบียบสะสมแบบนี้จะแยกข้อมูลแต่ละด้านไว้ในระเบียบแต่ละแผ่น แล้วจึงจำมารวมใส่ไว้ในช่องหรือแฟ้ม เช่น เกี่ยวกับประวัติส่วนตัว ระเบียบเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย เป็นต้น

2. แบบแผ่นเดียวหรือแบบพับได้ จะมีข้อมูลต่าง ๆ บันทึกลงในระเบียบแผ่นเดียวกันทั้งหมด และพับให้กะทัดรัด เพื่อสะดวกในการเก็บ

3. แบบรวมหรือแบบเย็บเล่ม ระเบียบแบบนี้เป็นการนำแบบที่ 1 กับแบบที่ 2 มารวมกัน และจัดทำเป็นเล่ม เพื่อช่วยให้ระเบียบสะสมไม่มีขนาดใหญ่จนเกินไป และสามารถจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างละเอียดและกว้างขวาง เนื่องจากมีจำนวนหน้า ที่จะจดบันทึกมาก

9.2 รายละเอียดในระเบียบสะสม ประกอบด้วยข้อมูลต่อไปนี้

1. ข้อมูลส่วนตัว เช่น ชื่อ สกุล เพศ วันเดือนปีเกิด เชื้อชาติ สัญชาติ สถานที่เกิด สถานที่อยู่ปัจจุบัน ศาสนา

2. ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวและชุมชนที่เด็กอยู่ ประกอบด้วยข้อเท็จจริงต่อไปนี้ ชื่อ บิดามารดาหรือผู้ปกครอง อาชีพบิดามารดาหรือผู้ปกครอง บิดามารดายังมีชีวิตอยู่หรือถึงแก่กรรม สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และสภาพสิ่งแวดล้อมทางบ้าน จำนวนพี่น้อง ชื่อ อายุ การศึกษา

3. ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย เช่น ประวัติการเจ็บป่วย และการประสบอุบัติเหตุ ร้ายแรง การเจริญเติบโตของร่างกายทางด้านความสูง น้ำหนัก เปรียบเทียบกับอายุ บันทึกการตรวจสุขภาพ เกี่ยวกับตา หู คอ จมูก ปาก ดับ ปอด หัวใจ และอื่น ๆ ความบกพร่องของร่างกาย และการสร้างภูมิคุ้มกัน

4. ข้อมูลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เช่น คะแนน ผลการเรียนตลอดปี และชื่อวิชาที่เรียน รายงานพิเศษเกี่ยวกับความล้มเหลวในการเรียน เกียรติคุณที่ได้รับในการเรียน

5. ข้อมูลที่ได้รับจากการทดสอบและแบบทดสอบมาตรฐาน ได้แก่ คะแนนทดสอบเกี่ยวกับเชาว์ปัญญาโดยทั่วไป คะแนนทดสอบเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ ในการเรียน คะแนนทดสอบความถนัด เป็นต้น

6. ข้อมูลเกี่ยวกับเวลาเรียน เช่น จำนวนวันมาเรียน และวันลาป่วย ขาดในแต่ละปี

7. ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการทางบุคลิกภาพ ซึ่งได้จากการทำมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งบอกให้ทราบถึงคุณลักษณะของนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความมีระเบียบ เป็นต้น

8. ข้อมูลเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ เช่น การทำงานในระหว่างศึกษาโครงการเกี่ยวกับการศึกษา และอาชีพ บันทึกของผู้ให้คำปรึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น

9.3 การรวบรวมและบันทึกข้อมูลลงในระเบียบสะสมจะต้องรวบรวมจากหลาย แหล่ง ดังนี้

1. จากตัวผู้เรียนเอง เช่น จากการสัมภาษณ์ หรือผู้เรียนเขียนอัตชีวประวัติ เขียน บันทึกประจำวัน เขียนรายงานเกี่ยวกับตนเอง การให้ตอบแบบสอบถาม และจากการสังเกตของผู้สอน เป็นต้น

2. จากบิดามารดา หรือผู้ปกครอง เช่น จากการไปเยี่ยมบ้าน การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม หรือจากการเชิญมาประชุมร่วมกัน เป็นต้น

3. จากเพื่อน เช่น จากการให้ตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การใช้สังคมมิติ เป็นต้น

4. จากครู ซึ่งอาจจะเป็นครูประจำชั้น ครูพิเศษทั่ว ๆ ไป ที่รู้จักเกี่ยวกับตัวนักเรียน โดยขอความร่วมมือในการสังเกต การทำระเบียบพฤติกรรม พฤติกรรมวรรณนา และการทำการศึกษา รายงาน

5. จากครูแนะแนว ซึ่งจะได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษา การใช้แบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์ เป็นต้น

6. จากคนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องหรือพฤติกรรมของผู้เรียน ที่ต้องการจะเก็บรวบรวม ข้อมูลนั้น เช่น จากแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือแม้แต่ทันตแพทย์ และพยาบาล เป็นต้น

9.4 ประโยชน์ของระเบียบสะสม

1. ช่วยให้เด็กรู้จัก และเข้าใจตนเองอย่างถูกต้อง ทั้งในด้านการเรียน ความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพ ซึ่งจะช่วยให้เด็กยอมรับ และคิดปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น

2. เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนแต่ละคน ซึ่งจะช่วยให้ครู ผู้แนะแนว และผู้บริหารโรงเรียน รู้จักนักเรียนแต่ละคนได้อย่างรวดเร็วขึ้น ทำให้ครูยอมรับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับ ตัวเด็ก และร่วมมือกันในการแก้ปัญหาให้กับนักเรียน

3. ช่วยให้ผู้ปกครองหรือผู้ปกครองรู้จักและเข้าใจเด็กของตนดียิ่งขึ้น สามารถให้การ สนับสนุน หรือส่งเสริมให้เด็กเลือกเรียนหรือเลือกแนวทางประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม และช่วย บิดามารดา หรือผู้ปกครอง ยอมรับขีดจำกัดความสามารถเด็กของตนอีกด้วย

4. เป็นการประเมินผลนักเรียนในด้านต่าง ๆ ทำให้โรงเรียนทราบว่า นักเรียนคนใดมี ความสามารถพิเศษด้านใด ซึ่งควรได้รับการส่งเสริม นักเรียนคนใดมีปัญหาซึ่งต้องการความช่วยเหลือ จากทางโรงเรียน นอกจากนี้ยังช่วยให้ทางโรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และบริการ ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน

5. เป็นการทำความเข้าใจพัฒนาการของนักเรียนโดยตลอด ตั้งแต่ นักเรียนเข้ามาอยู่ในโรงเรียน จนกระทั่งออกจากโรงเรียน และช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถเขียนคำรับรองให้กับนักเรียนผู้นั้นได้ง่ายขึ้นอีกด้วย

ขั้นที่ 3 การวินิจฉัย

การวินิจฉัยเป็นการนำเอาผลการวิเคราะห์ หรือตีความข้อมูลที่รวบรวมไว้จากหลาย ๆ วิธีการ มาเป็นพื้นฐานประกอบการพิจารณาเพื่อวินิจฉัยว่า อะไรน่าจะเป็นสาเหตุของปัญหา โดยนำเอาหลักเกณฑ์ในทางทฤษฎีทางจิตวิทยามาพิจารณาตัดสิน กำหนดปัญหา แต่ในบางครั้งการวินิจฉัยปัญหา อาจเป็นเพียงการเสนอแนวความคิดเบื้องต้นที่เป็นประโยชน์ต่อความช่วยเหลือเท่านั้น

นันทิกา เข้มสรวล (2529 : 34 – 35) กล่าวว่า กระบวนการวินิจฉัยปัญหาจะดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. ขั้นกำหนดปัญหา โดยยึดหลักการตอบคำถามว่า ปัญหาคืออะไร ปัญหานั้นเกิดขึ้นเมื่อใด ระยะการเกิดปัญหานั้นเพียงใด มีเหตุการณ์สำคัญอะไรเกิดขึ้นในขณะนั้น ปัญหาเกิดขึ้นที่ใด มีใครเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นอกจากสถานที่นี้แล้วเกิดปัญหาในสถานที่อื่นอีกหรือไม่ ปัญหาเกิดขึ้นได้อย่างไร

2. การค้นหาสาเหตุของปัญหา เมื่อกำหนดปัญหาแล้ว ให้นำข้อมูลที่อ้างอิงถึงอดีตและปัจจุบันมาพิจารณาหาความสัมพันธ์ของข้อมูลในด้านต่าง ๆ เพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหา คือ อะไรปัญหาที่เกิดขึ้นมีลักษณะอย่างไร หรือปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมประเภทใด ในการวินิจฉัยปัญหานี้จะเขียนสรุปพฤติกรรม สาเหตุของปัญหา และเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือไว้ด้วย

ขั้นที่ 4 การช่วยเหลือ การป้องกัน และการส่งเสริม

การช่วยเหลือ คือ การแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม วิธีการเหล่านั้นมีดังต่อไปนี้

1. การให้คำปรึกษา (Counseling) หมายถึง กระบวนการที่จะช่วยบุคคลผู้ประสบปัญหา และมีความต้องการต่าง ๆ ให้สามารถแก้ไขข้อปัญหาได้ ช่วยให้ได้รับคำปรึกษา รู้จักตนเอง ยอมรับตนเอง และรับรู้โลกถูกต้องยิ่งขึ้น จนสามารถนำไปสู่การเลือกและการตัดสินใจอย่างฉลาดและนำไปสู่การพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ (จำเนียร ช่วงโชติ. 2528 : 133)

2. การส่งต่อให้ผู้มีประสบการณ์ หรือส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ เช่น หน่วยงานที่รับผิดชอบเฉพาะปัญหา จิตแพทย์ นักจิตวิทยา เป็นต้น ในรายที่ปัญหาซับซ้อนหรือรุนแรง

การป้องกัน เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ซึ่งการป้องกัน อาจทำได้ในรายที่ยังไม่เกิดปัญหาหรือเกิดปัญหาแล้ว แต่ป้องกันไม่ให้ปัญหานั้นกลับมาเกิดขึ้นอีก

การส่งเสริม เป็นวิธีการที่จะทำให้บุคคลมีพัฒนาการ สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้ โดยไม่มีข้อขัดแย้ง ซึ่งอาจทำได้โดยทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การกีฬา การพูดสนทนา การไปทัศนจร เป็นต้น ใช้ได้กับบุคคลที่มีสุขภาพดีอยู่แล้ว ให้มีสุขภาพดียิ่งขึ้น และยังใช้ได้กับบุคคลที่สุขภาพไม่ดี ให้คืนสู่สภาพปกติเร็วขึ้น

ขั้นที่ 5 การทำนายผล

การทำนายผล เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าว่า ผู้รับการศึกษามีสภาพเป็นอย่างไรในอนาคต ดังที่ นันทิกา เข้มสรวล (2529 : 36) ได้กล่าวว่า การทำนายผลจะต้องกระทำโดยยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล 3 ประการ ดังนี้คือ

1. บุคคลแต่ละคนย่อมมีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง ซึ่งไม่เหมือนกับผู้อื่น
2. บุคคลแต่ละคนย่อมพัฒนาการไป ตามลักษณะเฉพาะของตนเองอย่าง

ต่อเนื่องกันไป

3. บุคคลแต่ละคนย่อมมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงเป็นของตนเอง ซึ่งดำเนินไปตามลักษณะประสบการณ์ที่เคยประสบมา และตามแผนการที่วางไว้สำหรับอนาคตของตน

นอกจากนั้นควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อม ที่สร้างเงื่อนไข และข้อจำกัดในชีวิตของผู้ประสบปัญหาด้วย ฉะนั้นผู้ที่สามารถทำนายผลได้ถูกต้องแม่นยำ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ตลอดจนประสบการณ์อย่างเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับ กมรัตน์ หล้าสูงษ์ (2529 : 370) ได้เสนอแนวคิดว่า หากผู้ทำการศึกษารายกรณีไม่มีความเชี่ยวชาญพอ กระบวนการในขณะนี้อาจไม่ต้องมี เนื่องจากหากผลการทำนายผิดพลาด ก็อาจจะเกิดผลเสียทั้งผู้ทำนายและผู้ถูกทำนายได้

ขั้นที่ 6 การติดตามผล

ขั้นการติดตามผลนี้ เป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องกระทำในการศึกษารายกรณี เป็นการกระทำหลังจากการให้ความช่วยเหลือไปแล้ว ควรติดตามผลเพื่อประเมินการช่วยเหลือว่าได้ผลอย่างไร และเพื่อสำรวจว่ามีปัญหาใหม่เกิดขึ้นอีกหรือไม่ ถ้าพบว่ามีปัญหาใหม่เกิดขึ้น ก็จะได้ช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้งนี้ นอกจากนี้ ยังเป็นการติดตามผลเพื่อประเมินประสิทธิภาพของการให้ความช่วยเหลือว่า ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายเพียงใด เพื่อจะได้นำการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการช่วยเหลือให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีการติดตามผล

การติดตามผลสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

1. การนัดสัมภาษณ์กับผู้รับการศึกษา
2. การสังเกตความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวผู้รับการการศึกษา
3. การสัมภาษณ์ติดตามผลจากผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้องหรือครูอาจารย์ในโรงเรียน

4. ติดต่อชักถามข่าวคราวด้วยการตั้งจดหมาย หรือแบบสอบถาม
5. ให้ผู้อื่นไปเยี่ยมแทน โดยบอกจุดมุ่งหมายให้ผู้ไปเยี่ยมแทน

ระยะเวลาในการติดตามผล

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527 : 371) ได้เสนอแนะหลักในการพิจารณา ระยะเวลาในการติดตามผล ดังนี้

1. รายที่มีปัญหาซับซ้อนให้ติดตามผลในช่วงระยะเวลาที่สั้น
2. การติดตามผลระยะแรกควรติดตามในระยะเวลาที่สั้น เช่น ติดตามทุก 2 สัปดาห์ เมื่อดีขึ้นในระยะที่สองจึงติดตามทุกเดือน เมื่อดีขึ้นเรื่อย ๆ ในระยะที่สาม ก็ติดตามทุก 2 เดือน จนแน่ใจว่าอาการดีขึ้นจนหายเป็นปกติ จึงปล่อยช่วงเวลาที่ห่างออกไป โดยไม่ต้องกำหนดให้สม่ำเสมอ หรือตายตัวเป็นครั้งแรก ๆ

การติดตามผลมักติดตามในรายที่มีปัญหา และการติดตามผลไม่จำเป็นจะต้องทำในรายอื่นที่ ทำการศึกษารายกรณีสิ้นสุดลงแล้ว แต่การติดตามผลจะทำได้ในขณะที่ ทำการศึกษารายกรณี ทุกระยะ โดยเฉพาะในแต่ละครั้งที่พบผู้รับการศึกษา หรือแต่ละครั้งที่ให้การช่วยเหลือ ป้องกัน และส่งเสริม เพื่อประเมินว่าสิ่งที่ทำไปนั้นถูกต้องให้ผลดีหรือไม่ ถ้าไม่ได้ผลดีแสดงว่าไม่ถูกต้อง จะต้องมีการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงแก้ไขต่อไป และการติดตามผลทุกครั้ง ควรเขียนสรุปผลการติดตามข้อมูลที่ได้ จากการติดตามผล จะเป็นประโยชน์ต่อการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบปัญหาในโอกาสต่อไป และเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษา ผู้ประสบปัญหาคนต่อไปด้วย

ขั้นที่ 7 การสรุปผลและข้อเสนอแนะ

การสรุปผลและการให้ข้อเสนอแนะ สามารถทำได้ทั้งในขณะที่ทำการศึกษารายกรณี และ หลังจากทำการศึกษารายกรณีแล้ว โดยทั่วไปมักจะทำควบคู่กันไป เพื่อประสิทธิภาพของการศึกษารายกรณี และก่อนปิดการศึกษารายกรณีเป็นครั้งสุดท้าย ควรสรุปผลของการศึกษาไว้ทั้งหมด และให้ ข้อเสนอแนะไว้สำหรับผู้ที่จะมาศึกษารายกรณีเป็นครั้งสุดท้าย ควรสรุปผลของการศึกษาไว้ทั้งหมด และให้ข้อเสนอแนะไว้สำหรับผู้ที่จะมาศึกษาบุคคลรายนี้ หรือผู้ที่สนใจต่อไป

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2529 : 372) กล่าวว่า การให้ข้อเสนอแนะที่ดี ควรให้ไว้หลาย ๆ ทาง อย่างน้อยควรเสนอไว้ 3 ทางดังนี้ คือ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้รับการศึกษารายกรณี
2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้รับการศึกษารายกรณี
3. ข้อเสนอแนะสำหรับบุคคลที่สนใจ หรือบุคคลที่จะศึกษาในลักษณะเช่นเดียวกันต่อไป

วิธีการใช้ในการศึกษารายกรณี

การศึกษารายกรณีให้บรรลุจุดมุ่งหมายและเกิดประโยชน์ทั้งผู้ศึกษาและผู้ถูกศึกษานั้น จะต้อง ใช้วิธีควบคู่กันไป 2 วิธี ดังนี้

1. การศึกษาประวัติรายกรณี (Case History)
2. การประชุมปรึกษารายกรณี (Case Conference) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การศึกษาประวัติรายกรณี

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2529 : 597) ได้ให้ความหมายของการศึกษาประวัติรายกรณีไว้ว่า การศึกษาประวัติรายกรณีเป็นการจดบันทึก หรือรายงานผลจากการใช้วิธีการศึกษาโดยหัวข้อของการจดบันทึกการศึกษาประวัติรายกรณี มีลักษณะคล้ายคลึงหรือเช่นเดียวกันกับการศึกษารายกรณี เช่น กล่าวถึงลักษณะของผู้รับการศึกษา สาเหตุที่ศึกษาวิธีการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การวินิจฉัย การช่วยเหลือ การสรุปและข้อเสนอแนะ ตลอดจนการติดตามผล ซึ่งรายละเอียดดังกล่าวได้กล่าวไว้ว่าในกระบวนการศึกษา รายกรณี

วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการเก็บรวบรวมรายละเอียดก็คือ เพื่อศึกษาทำความเข้าใจเด็กแต่ละคน และเพื่อนำความรู้ความเข้าใจนั้นมาใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการพิจารณาช่วยเหลือ หรือแนะแนวให้เด็กแต่ละคนสามารถแก้ปัญหา ปรับตัวให้ดีและเหมาะสมต่อไป โดยศึกษาภูมิหลังสิ่งแวดล้อม ความเกี่ยวข้องระหว่างบุคคล และสาเหตุอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาด้านต่าง ๆ และการปรับตัวของผู้รับการศึกษา (จำเนียร ช่วงโชติ. 2518 : 195 – 196)

2. การประชุมปรึกษารายกรณี

2.1 ความหมายของการประชุมปรึกษารายกรณี

ธีรวุฒิ ประทุมพนรัตน์ (2525 : 216) กล่าวว่า การประชุมปรึกษารายกรณีคือ การประชุมพิจารณาหาสาเหตุของพฤติกรรม โดยอาศัยประวัติสืบได้เป็นเกณฑ์ ผู้เข้าประชุมประกอบด้วย ครู พยาบาล ครูแนะแนว และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียน

พนม ลีมอารีย์ (ม.ป.ป. : 26) กล่าวว่าการประชุมปรึกษารายกรณี คือ การประชุมเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของการศึกษาที่จะต้องทำงานร่วมกันเป็นคณะ

จำเนียร ช่วงโชติ (2517 : 196) กล่าวว่า การประชุมปรึกษารายกรณี คือ การเอาบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่ต้องการศึกษารายกรณีนั้น มาประชุมร่วมกัน เพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับ การพิจารณาศึกษาหาข้อเท็จจริงของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ การพิจารณาตีความหมายและสังเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ตลอดจนพิจารณาหาทางช่วยเหลือแนะแนว เด็กเป็นระยะ ๆ ไป

นอกจากนั้น กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2529 : 599) ให้ความหมายการประชุมปรึกษารายกรณีว่า คือ การประชุมกันของบุคคลหลายฝ่าย เพื่อระดมความคิดและร่วมแสดงความคิดเห็น โดยยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่ในที่ประชุมที่ให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาหรือป้องกันส่งเสริมบุคคลที่รับการศึกษานั้น ๆ

จากความคิดเห็นดังกล่าว พอสรุปว่า การประชุมปรึกษารายกรณี หมายถึง การประชุมร่วมกันระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกศึกษา เพื่อปรึกษาหารือร่วมกันพิจารณาข้อเท็จจริงจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์และวินิจฉัยหาสาเหตุของพฤติกรรมตลอดจนหาทางช่วยเหลือ ส่งเสริม ป้องกัน หรือแก้ไขพฤติกรรมต่าง ๆ ให้แก่บุคคล

2.2 ประโยชน์ของการประชุมปรึกษารายกรณีการประชุมปรึกษารายกรณี มีประโยชน์ดังนี้

1. เป็นประโยชน์โดยตรงกับบุคคลที่ถูกศึกษารายกรณี ซึ่งจะได้รับการช่วยเหลือให้มีการปรับตนเอง และแก้ไขปัญหของตนให้ดียิ่งขึ้น
2. เป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนร่วมในการประชุม โดยเฉพาะครูจะได้เห็นคุณประโยชน์ของการศึกษารายกรณี
3. ช่วยให้ผู้บุคคลได้รับการพิจารณาปัญหาตามข้อเท็จจริงและเป็นการลดความโน้มเอียงหรือการมองบุคคลในแง่ร้ายต่าง ๆ โดยไม่ได้มีการพิจารณาอย่างแท้จริง เช่น ครูมองนักเรียนคนหนึ่งว่าเป็นเด็กชอบโกหก ลักขโมย เป็นต้น

2.3 รูปแบบของการประชุมปรึกษารายกรณี

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2529 : 600 – 603) ได้เสนอรูปแบบการประชุมปรึกษารายกรณี มี 3 รูปแบบ ดังนี้

2.3.1 การประชุมเฉพาะผู้เชี่ยวชาญในปัญหาหรือกรณีนั้น ๆ และผู้ใกล้ชิด ตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง เช่น จิตแพทย์ นักจิตวิทยา ครูแนะแนว ครูประจำชั้น บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง เป็นต้น

2.3.2 การประชุมกลุ่มใหญ่ จะประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่าย ดังนี้

- 1) ผู้เชี่ยวชาญ เช่น จิตแพทย์ นักจิตวิทยา ครูแนะแนว
- 2) ผู้ใกล้ชิด เช่น บิดามารดา ผู้ปกครอง
- 3) ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา
- 4) ผู้สนใจซึ่งอาจเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือไม่เชี่ยวชาญก็ได้เช่น นิสิต นักศึกษา นักเรียน เป็นต้น

2.3.3 การประชุมกลุ่มเล็ก จะประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ครู แนะแนวและผู้ใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหรือกรณีนั้น ๆ โดยตรง เช่น บิดา มารดา ผู้ปกครอง และผู้รับการศึกษา

จากรูปแบบของการประชุมปรึกษารายกรณดังกล่าว รูปแบบที่ 2 เป็นที่นิยมใช้มากที่สุด และจะต้องเน้นการรักษาความลับมากที่สุด นอกจากนั้นในการประชุมปรึกษารายกรณีทุกรูปแบบ จะต้องมีการปรึกษาหารือกัน ซึ่งอาจเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือผู้อาวุโสและจะต้องมีผู้ศึกษารายกรณีเป็นผู้รายงานผลจากการศึกษา ตลอดจนถึงแจ้งเหตุผล หรือจุดมุ่งหมายของการประชุมให้ที่ประชุมทราบ ส่วนเวลาที่ใช้

ในการประชุมมักใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมงโดยใช้ช่วงเวลาที่สมาชิกทุกคนพร้อมหรือส่วนใหญ่พร้อม
ทั้งนี้เพื่อประสิทธิภาพในการประชุม (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2529 : 603 – 604)

2.4 กระบวนการในการจัดการประชุมปรึกษารายกรณีกระบวนการในการจัดประชุม
ปรึกษารายกรณีมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ
2. ขั้นดำเนินการประชุม
3. ขั้นยุติการประชุม

1. ขั้นเตรียมการ ในขั้นเตรียมการ มีการปฏิบัติ ดังนี้

1.1 เตรียมบุคคล โดยการออกจดหมายเชิญประชุม ไปยังประธานและสมาชิก โดย
ระบุวัน เวลา สถานที่ และจุดมุ่งหมายในการประชุม

1.2 เตรียมสถานที่ เป็นการจองสถานที่ล่วงหน้าให้มีขนาดพอเหมาะกับสมาชิก โดย
ระบุวัน เวลา สถานที่ และจุดมุ่งหมายในการประชุม

1.3 เตรียมข้อมูล อาจเตรียมเฉพาะผู้ศึกษารายกรณี สำหรับรายงานในที่ประชุม
หรืออาจมีบันทึกย่อแจกแก่สมาชิกที่เข้าร่วมประชุม ซึ่งแล้วแต่กรณี

2. ขั้นดำเนินการประชุม ในขั้นดำเนินการประชุมมีการปฏิบัติ ดังนี้

2.1 ประธานกล่าวเปิดประชุม และแนะนำผู้ทำการศึกษารายกรณี พร้อมทั้ง
อนุญาตให้ผู้ศึกษารายกรณีรายงานผลการศึกษาแก่สมาชิกในชุมชน

2.2 ผู้ทำการศึกษารายกรณีรายงานข้อมูลต่าง ๆ ที่ศึกษาไปแล้วแก่ที่ประชุม

2.3 ประธานเปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามข้อมูลหรือข้อสงสัย

2.4 สมาชิกทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็น

2.5 ประธานสรุปข้อพึงปฏิบัติตามความเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่ในที่ประชุม
โดยมีเลขานุการเป็นผู้จดบันทึกการประชุมและให้ผู้ศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติต่อผู้รับการศึกษา

2.ขั้นยุติการประชุม

การยุติการประชุม กระทำเมื่อประธานสรุปถึงข้อปฏิบัติตามความเห็นของสมาชิก
ส่วนใหญ่ในที่ประชุมแล้ว ประธานจะกล่าวขอบคุณสมาชิกและปิดการประชุม

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาใช้วิธีการศึกษารายกรณีโดยมีวิธีการประชุมปรึกษารายกรณีควบคู่ด้วย เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจ และช่วยเหลือผู้ถูกศึกษารายกรณีได้ถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและศึกษาเปรียบเทียบ ระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และต่ำ หรือเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งใช้เทคนิคการสำรวจเป็นส่วนใหญ่ ส่วนผู้วิจัยมีความ

สนใจที่จะศึกษา หาสาเหตุที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำโดยใช้เทคนิคการศึกษารายกรณี ซึ่งสามารถหาข้อมูลโดยละเอียด กว้างขวางและลึกซึ้งมากกว่า อีกทั้งเมื่อพบสาเหตุที่แท้จริงแล้วยังสามารถนำมาเป็นแนวทางในการช่วยเหลือผู้รับการศึกษาให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอีกด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นางวัชรินทร์ รัตตะมณี ,2554 การพัฒนาความสามารถทางการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม โดยใช้เทคนิคการกำหนดประเด็นหลักเสริมประเด็นย่อยการเขียน ผลการวิจัยพบว่าประเด็นหลักเสริมประเด็นย่อยในการเขียนส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถทางการเขียนเรียงความที่สูงขึ้น

กัลยา ธรรมจันทร์ (2554 : 106) การพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โดยใช้ชุดการสอนเรื่องสระ จากผลการศึกษาดังกล่าว กรณีศึกษามีทักษะในการอ่านแบบแจกลูกคำและมีพัฒนาการในการอ่านสูงขึ้นหลังจากเรียนด้วยชุดการสอนเรื่องสระและมีพฤติกรรมการอ่านอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

นางสัณญา บุญเปลี่ยน (2550) ชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ มีประสิทธิภาพ ๘๕.๓๑/๘๖.๑๕ ๒) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย การพัฒนาทักษะทางวิชาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐานของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสอนเสริม ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
3. การดำเนินการทดลอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เด็กชายณรงศ์ฤทธิ์ วงศ์ปรีทรัพย์ เกิดเมื่อวันที่ 9 เดือนกันยายน 2546 อายุ 11 ปี 2 เดือน เป็นนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่ด่าน (ราษฎร์บำรุง) ตำบลแม่ด่าน อำเภอสองยาง จังหวัดตาก จำนวน 1 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ระยะเวลาในการศึกษาในปีการศึกษา 2556

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล **Individualized Education Program :IEP**

จำนวน 1 แผน

2. แผนการสอนเฉพาะบุคคล **Individualized Implementation Program : IIP**

จำนวน 80 แผน

3. ขั้นตอนสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ

3.1 ศึกษาหลักสูตรเฉพาะเด็กบกพร่องทางการเรียนรู้ และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในเรื่องของการพัฒนาทักษะทางวิชาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการ เนื้อหาและการวัดผลประเมินผล

3.2 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จากคำพื้นฐานในระดับที่ศึกษา

3.4 วางเนื้อหาที่ใช้สอน ประกอบด้วย บัตรคำพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

3.5 กำหนดคำและจัดทำกระบวนการสอนเสริม

4. แบบทดสอบวัดผลประเมินผล

4.1 ศึกษาจุดประสงค์และขอบเขตของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคำพื้นฐาน ที่ใช้ใน

กระบวนการสอนเสริม

4.2 ศึกษาแบบประเมินสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

4.3 สร้างแบบประเมินวัด การพัฒนาทักษะด้านการอ่านและการเขียน จากคำพื้นฐาน โดยกระบวนการสอนเสริม (การใช้นันทกหลังแผน และการทดสอบด้านการอ่านและการเขียน)

4.4 นำผลจากการบันทึกหลังแผนและการทดสอบหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ โดย กำหนดการประเมินการพัฒนาทักษะทางด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐานระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยกระบวนการสอนเสริม ไว้ดังนี้

การปฏิบัติจริง ให้คะแนนเป็นระดับคุณภาพ

0 = นักเรียนไม่ตอบสนอง

1= นักเรียนทำตามจุดประสงค์ที่กำหนด แต่ต้องช่วยเหลือด้วยการกระตุ้นด้วยกาย ท่าทาง วาจา

2=ผู้เรียนทำตามจุดประสงค์ที่กำหนด แต่ต้องช่วยเหลือด้วยการกระตุ้นด้วย ท่าทาง วาจา

3=ผู้เรียนทำตามจุดประสงค์ที่กำหนด แต่ต้องช่วยเหลือด้วยการกระตุ้นด้วย วาจา

4=ผู้เรียนทำได้ด้วยตนเอง

ระดับคุณภาพการเรียนรู้

ได้คะแนน 0 คะแนน หมายถึง ผู้เรียนทำได้ถูกต้องร้อยละ 0-49 การแปลความหมายไม่ผ่าน

ได้คะแนน 1 คะแนน หมายถึง ผู้เรียนทำได้ถูกต้องร้อยละ 5 -59 การแปลความหมายปรับปรุง

ได้คะแนน 2 คะแนน หมายถึง ผู้เรียนทำได้ถูกต้องร้อยละ 60 -69 การแปลความหมายพอใช้

ได้คะแนน 3 คะแนน หมายถึง ผู้เรียนทำได้ถูกต้องร้อยละ 70 -79 การแปลความหมายดี

ได้คะแนน 4 คะแนน หมายถึง ผู้เรียนทำได้ถูกต้องร้อยละ 80 ขึ้นไป การแปลความหมายดีเยี่ยม

การดำเนินการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยจะดำเนินการเป็น กรณีศึกษา One Group Pretest – Posttest (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ 2528)

จำนวน	ทดสอบก่อนเรียน (ในชั่วโมงเรียนปกติ)	ทดสอบหลังเรียน (ในชั่วโมงสอนเสริม)
E	T1	T2

E	แทน	นักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ต๋าน (ราษฎรบำรุง)
T1	แทน	การทดสอบการพัฒนาทักษะทางการอ่านและการเขียนคำพื้นฐานในชั่วโมงเรียนปกติ
T2	แทน	การทดสอบการพัฒนาทักษะทางการอ่านและการเขียนคำพื้นฐานหลังการใช้กระบวนการสอนเสริม

ขั้นตอนการ

ดำเนินการทดลองการพัฒนาทักษะทางวิชาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐานของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสอนเสริมเวลาที่ใช้ในการทดลอง 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 1 ชั่วโมง มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. นำแผนการสอนเฉพาะบุคคล Individualized Implementation Program :IIP ทำการจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการสอนเสริมในชั่วโมงสอนเสริม ตามกำหนดการสอน
2. เมื่อเสร็จสิ้นการเรียนจากการสอนเสริมตามกระบวนการสอนเสริมแล้ว ทำการทดสอบบันทึกคะแนน และบันทึกสรุปหลังแผน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การพัฒนาทักษะทางวิชาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตามแผนการสอนเฉพาะบุคคล Individualized Implementation Program :IIP ตามกระบวนการสอนเสริม ตามกำหนดการสอน โดยบันทึกผลการพัฒนาด้านการอ่านและการเขียนหลังแผนการสอน นำมาหาค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ

สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าร้อยละ (Percentage)(บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

สูตร	$P = \frac{f}{n} \times 100$
เมื่อ	P แทน ร้อยละ
	f แทน ความถี่
	n แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)(บุญชมศรีสะอาด,2545)

สูตร	$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$
เมื่อ	$\bar{X}$ แทนค่าเฉลี่ย
	$\sum X$ แทนผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
	N แทนจำนวนคะแนนในกลุ่ม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาทักษะทางวิชาการด้านการอ่านและการเขียน คำพื้นฐานระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยกระบวนการสอนเสริม การศึกษารูปแบบกระบวนการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล Individualized Implementation Program : IIP ใช้ทำการจัดการเรียนการสอนนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ จำนวน 1 คน ให้มีการพัฒนาทักษะทางวิชาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐาน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีทักษะที่ดีขึ้น มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้และนำผลคะแนนมาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในการเรียนในชั้นเรียนปกติ และการดำเนินการสอนเสริม

คะแนนทดสอบก่อนเรียน (ชั่วโมงเรียนปกติ) 10 คำ/คะแนน	คะแนนทดสอบหลังเรียน (ชั่วโมงสอนเสริม) 10 คำ/คะแนน	ผลความก้าวหน้า
4	7	3

ข้อมูลจากตารางที่ 1 เปรียบเทียบการพัฒนาทักษะด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในการเรียนในชั้นเรียนปกติ และการดำเนินการตามกระบวนการสอนเสริม พบว่า คะแนนก่อนเรียนคำพื้นฐาน 10 คำ คำละ 1 คะแนน นักเรียนอ่านและเขียนได้ 4 คำ สำหรับคะแนนทดสอบหลังเรียน หลังจากที่นักเรียนได้เข้าเรียนตามกระบวนการสอนเสริมในชั่วโมงสอนเสริม โดยใช้คำพื้นฐาน ชุดเดิม นักเรียนสามารถอ่านและเขียนเพิ่มขึ้นได้ โดยมีคะแนน 7 คะแนน ผลความก้าวหน้าเท่ากับ 3

ตารางที่ 2 แสดงผลพัฒนาการ การเรียนรู้ทักษะด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐานระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการสอนเสริม ตามแผนการสอน IIP

ลำดับ ที่	เดือน	จำนวน แผน IIP	ระดับคุณภาพการเรียนรู้/ครั้ง					รวม
			4	3	2	1	0	
1	มิถุนายน/2556	20	10	7	3	-	-	
2	กรกฎาคม/2556	20	15	5	-	-	-	
3	พฤษภาคม/2556	15	10	5	-	-	-	
4	ธันวาคม/2556	20	14	6	-	-	-	
5	มกราคม/2557	5	4	1	-	-	-	
	รวม	80	53	24	3	-	-	
	ค่าเฉลี่ย		10.60	4.80	0.60	-	-	
	ค่าร้อยละ		66.25	30.00	3.75	-	-	100

จากข้อมูลในตารางแสดงผลพัฒนาการการเรียนรู้ทักษะด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐานของเด็กชายณรงค์ฤทธิ์ วงศ์ปรีทรัพย์ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยกระบวนการสอนเสริมตามแผนการสอน IIP สรุปได้ดังต่อไปนี้

มีค่าพัฒนาการทางทักษะวิชาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐาน โดยกระบวนการสอนเสริมอยู่ในระดับดีเยี่ยม โดยมี ร้อยละ 66.25

มีค่าพัฒนาการทางทักษะวิชาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐาน โดยกระบวนการสอนเสริมอยู่ในระดับดี โดยมีร้อยละ 30.00 และมีค่าพัฒนาการทางทักษะวิชาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐาน โดยกระบวนการสอนเสริมอยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 3.75

สรุปผลการประเมินพัฒนาทักษะทางวิชาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐานของเด็กชายณรงค์ฤทธิ์ วงศ์ปรีทรัพย์ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยกระบวนการสอนเสริม ตามแผนการสอน IIP แปลผลระดับคุณภาพการเรียนรู้อยู่ในระดับพอใช้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อพัฒนาทักษะทางวิชาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐานของ เด็กชายณรงค์ฤทธิ์ วงศ์ปรีทรัพย์ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยกระบวนการสอนเสริม นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เด็กชายณรงค์ฤทธิ์ วงศ์ปรีทรัพย์ เป็นนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่दान (ราษฎร์บำรุง) ตำบลแม่दान อำเภอสองยาง จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. ศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กระบวนการโดยการสอนเสริม

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการอ่านและเขียนคำพื้นฐาน ระดับประถมศึกษาปีที่ 2

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล **Individualized Education Program : IEP**

จำนวน 1 แผน

2. แผนการสอนเฉพาะบุคคล Individualized Implementation Program : IIP จำนวน 80 แผน

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยทำการทดสอบพัฒนาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐานก่อนการจัดกระบวนการเรียนการสอนเสริม

2. ดำเนินการกำหนดคำพื้นฐานในการใช้สอนเสริมในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แผนการสอนเฉพาะบุคคล Individualized Implementation Program : IIP จำนวน 80 แผน

3. เมื่อทำการจัดกระบวนการเรียนการสอนเสริมจนตามแผนการสอน IIP ด้วยคำพื้นฐานระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ทำการบันทึกผลการพัฒนาการด้านการอ่านและการเขียน ตามแบบบันทึกที่ระดับคุณภาพการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย หาผลการพัฒนาทักษะทางวิชาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐาน จากการทดสอบหลังกระบวนการสอนเสริม ตามแบบบันทึกระดับคุณภาพการเรียนรู้ ดังนี้

สรุปผลจากการประเมินการพัฒนาทักษะทางวิชาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐาน ของ เด็กชายณรงศ์ฤทธิ์ วงศ์ปรีทรัพย์ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยกระบวนการสอนเสริม จำนวน 80 แผน คำพื้นฐานที่ใช้ จำนวน 800 คำ มีค่าพัฒนาการทางทักษะวิชาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐาน โดยกระบวนการสอนเสริมอยู่ในการปฏิบัติจริง ให้คะแนนเป็นระดับคุณภาพ 4 = ผู้เรียนทำได้ด้วยตนเอง ระดับคุณภาพการเรียนรู้ได้คะแนน 4 คะแนน หมายถึง ผู้เรียนทำได้ถูกต้องร้อยละ 80 ขึ้นไป การแปลความหมายดีเยี่ยม โดยค่าร้อยละ 66.25

มีค่าพัฒนาการทางทักษะวิชาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐาน โดยกระบวนการสอนเสริมอยู่ในระดับดี โดยมีร้อยละ 30.00 และมีค่าพัฒนาการทางทักษะวิชาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐาน โดยกระบวนการสอนเสริมอยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 3.75

สรุปผลการประเมินพัฒนาทักษะทางวิชาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐานของเด็กชายณรงศ์ฤทธิ์ วงศ์ปรีทรัพย์ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยกระบวนการสอนเสริม ตามแผนการสอน IIP แปลผลระดับคุณภาพการเรียนรู้อยู่ใน ระดับพอใช้

อภิปรายผล

ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีพัฒนาการทางวิชาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐาน ที่สูงขึ้น เมื่อดูผลจากการที่นักเรียนทดสอบการอ่านและการเขียนคำพื้นฐาน จาก 10 คำ 10 คะแนน นักเรียนทำได้ 3 คะแนน หลังใช้วิธีสอนเสริมแล้ว นักเรียนสามารถทำแบบทดสอบได้ 7 คำ 7 คะแนน สาเหตุประการแรกผู้วิจัยได้วางกรอบการวิจัยไว้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในเรื่องของแผนการสอน จะดำเนินกิจกรรมเป็นขั้นตอนในแต่ละแผน ตลอดจนแนวทางการวัดผลประเมินผลที่ครอบคลุมผลการพัฒนาการเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียน ตามที่คาดหวังไว้ นักเรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเมื่อจบเนื้อหาในแต่ละแผนจะทำการทบทวนก่อนการสอนเสริมครั้งต่อไป จนสามารถให้นักเรียนพัฒนาการด้านการอ่านการเขียน นักเรียนจะเรียนคำพื้นฐานในแต่ละแผนจนสามารถพัฒนาการด้านการอ่านและการเขียนอย่างช้าๆ ช่วยทำให้นักเรียนมีความจำที่คงทน ตามที่ (คะเนิงนิจ ไชยลังการณ, 2546) กล่าวว่าเด็กจะเรียนรู้ได้ดีต้องมีความคงทนในการจำ และครูได้ใช้วิธีการสอนเป็นรายบุคคล ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด เมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ช้าไม่สนใจ ครู

จะใช้วิธีการกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจด้วยการสร้างปฏิสัมพันธ์ทั้งทางกาย ทางวาจา การให้แรงเสริมจากครูทุกระยะเวลาด้วยการยิ้ม หรือคำพูด ถูกต้อง เก่งมาก ยอดเยี่ยม และให้รางวัลขนมหรือสิ่งที่นักเรียนมีความชื่นชอบ ตามทฤษฎีที่สนับสนุนในเรื่องความพึงพอใจ ทฤษฎีการรับรู้ ทฤษฎีการให้รางวัล ซึ่ง (อุ๋นเรื่อน คล้ายทรัพย์, 2547) ได้สรุปเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการพัฒนาของมนุษย์จากเหตุผลดังกล่าวทำให้นักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ได้มีการพัฒนาทักษะทางวิชาการที่สูงขึ้น

ข้อสังเกตจากการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ได้รับการสอนเสริม มีสมาธิ มีความตั้งใจดี
2. นักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้ได้รับแรงเสริม มีความเข้าใจด้านการอ่านและการเขียน และมีปฏิสัมพันธ์ทางกาย ทางการแสดงออก ที่ดีขึ้น
3. นักเรียนบกพร่องทางการเรียนรู้มีพัฒนาการด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐานคำวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเข้าแทรกในแผนการสอนให้มากที่สุด
2. เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ควรมีการจัดการเรียนการสอนแบบซ้ำๆ ในการเรียนแต่ละครั้งและติดต่อกันเป็นประจำ และนานขึ้นเพื่อต่อการเปลี่ยนแปลง

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. (2529). การศึกษารายกรณี กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร
- กรวิภา สุวรรณกุล (2546) . การศึกษารายกรณีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โรงเรียน
อัสสัมชัญ กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2556) หลักสูตรการอบรมผู้คัดกรอง ตามพระราชบัญญัติการจัด
การศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และ(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2556.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,สำนักงาน.(2543)พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542.
กรุงเทพมหานคร : บริษัทพริกหวานกราฟฟิคจำกัด .
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2520). รายงานการวิจัยประสิทธิภาพของโรงเรียน
ประถมศึกษา:องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษา
กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : ห.จ.ก. เอราวัณการพิมพ์.
- ประจิม เมืองแก้ว. (2536). การศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนต่ำ โรงเรียนทุ่งทรายวิทยา กิ่งอำเภอทุ่งทราย จังหวัดกำแพงเพชร. ปรินญานิพนธ์
กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2556). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: เอกสาร
ประกอบการอบรมวิทยากรแกนนำ หลักสูตร “การพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีความบกพร่อง
ทางการเรียนรู้”โครงการความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกับสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุรี แชนู. (2550). การใช้การเล่นิทานเพื่อเพิ่มทักษะทางคณิตศาสตร์ในเด็กที่มีความบกพร่องทาง
สติปัญญา. ปรินญานิพนธ์ ศษ.ม. (การศึกษาพิเศษ) เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วาสนา บัวงาม. (2550). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
ระดับเรียนได้โดยใช้กิจกรรมศิลปะ. ปรินญานิพนธ์ ศษ.ม. (การศึกษาพิเศษ) เชียงใหม่ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริพร ชาบุญนทด. (2555). การพัฒนาศักยภาพทางความเข้าใจภาษาและการพูดเด็กที่มีความ
บกพร่องทางสติปัญญาประเภทดาวน์ซินโดรม. วิจัยในชั้นเรียน นครราชสีมา :
โรงเรียนบ้านสวนหอม นครราชสีมา.